

**BOSNA I HERCEGOVINA
FISKALNO VIJEĆE**

**GLOBALNI OKVIR FISKALNOG BILANSA I POLITIKA
U BOSNI I HERCEGOVINI
2019 – 2021. GODINE**

Juni, 2018. godine

Sadržaj

REZIME.....	2
UVOD.....	3
1. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI I PROJEKCIJE ZA PERIOD 2016 - 2021. GODINE.....	4
REALNI SEKTOR.....	5
INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA.....	7
TRŽIŠTE RADA.....	8
CIJENE.....	9
BANKARSKI KREDITI I DEPOZITI.....	10
VANJSKI SEKTOR.....	12
STRANA DIREKTNA ULAGANJA.....	15
2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA ZA PERIOD 2018 - 2021. GODINE.....	17
PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA - PRETPOSTAVKE.....	17
TEKUĆI TRENDovi NAPLATE.....	17
PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA.....	25
3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BIH.....	30
NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE.....	30
TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA.....	31
GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA.....	37

REZIME

Na osnovu analize makroekonomskih kretanja u BiH u prethodnom periodu, kao i sagledavanja utjecaja ključnih unutrašnjih i vanjskih faktora od kojih zavisi razvoj, predviđa se da će realna stopa rasta BDP-a u 2019. godini iznositi 3,5%, odnosno 3,7% u 2020. i 3,6% u 2021. godini.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza u BiH za period 2019 - 2021. godine pokazuju da će on u 2019. godini u neto iznosu za raspodjelu iznositi 5.888,4 miliona KM, tj. da će se povećati za 2,8% u odnosu na 2018. godinu. U 2020. godini predviđa se rast sredstava za raspodjelu od indirektnih poreza od 3,1%, a u 2021. godini daljnji rast od 3,2%.

U skladu s navedenim kretanjima prihoda, uvažavajući nužnost smanjenja ukupne javne potrošnje u BiH, te sagledavajući potrebe i nadležnosti svih institucija u BiH, predviđeni iznos sredstava za finansiranje institucija BiH, a koji potječu iz prihoda od indirektnih poreza za 2019., 2020. i 2021. godinu je na nivou od 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza dijelit će se u skladu s važećim zakonskim rješenjima.

Fiskalni cilj u BiH za 2019. godinu je kontinuirano povećanje primarnog suficita, iskazanog u skladu sa Zakonom o Fiskalnom vijeću u BiH, kao razlika između tekućih prihoda i tekućih rashoda korigiran za iznos neto kamate, koji je u 2019. godini planiran u iznosu 111,0 mil. KM ili 0,32% projektiranog BDP-a za 2019. godinu.

Nivo javne potrošnje kao udio u BDP u periodu 2019. - 2021. godine treba smanjivati s ciljem da ona konsolidirano na nivou BiH bude ispod 40% BDP, a u periodu 2019. - 2021. godine da se kreće od 41,0% do 37,4% procijenjenog BDP-a.

Gornje granice zaduženja budžeta u 2019. godini, iskazane kao iznos potreban za servisiranje ukupnih dugova ili procenat od BDP-a, u zavisnosti od zakonskog rješenja, predviđaju se u okvirima koje propisuju zakoni kojima je regulirano zaduživanje za svaki od nivoa vlasti.

UVOD

Dokument Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2019. - 2021. godine izrađen je na osnovu Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08), kojim je definiran sadržaj dokumenta. U vezi s tim dokument sadrži sve potrebne elemente koji su nosiocima fiskalne politike u Bosni i Hercegovini neophodni za izradu njihovih dokumenata okvirnih budžeta za period 2019. - 2021. godine, kao i godišnjeg budžeta za 2019. godinu. Ti elementi su: fiskalni ciljevi definirani kao primarni fiskalni bilans (primarni suficit ili primarni deficit), projekcije ukupnih indirektnih poreza zasnovane na makroekonomskim projekcijama i njihova raspodjela za narednu fiskalnu godinu, kao i gornje granice zaduženja.

Navedeni elementi, čije usaglašavanje predstavlja osnovnu pretpostavku za budžetsko planiranje nosilaca fiskalnih politika u BiH, čine suštinu fiskalne koordinacije u BiH. Bez njihovog usaglašavanja nisu mogući koordinacija fiskalnih politika i očuvanje fiskalne stabilnosti, kako pojedinih fiskalnih suvereniteta, tako i Bosne i Hercegovine kao cjeline.

Prvo poglavlje dokumenta odnosi se na analizu i trendove makroekonomskih kretanja u BiH, koje je izradila Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP). U ovom dijelu date su projekcije osnovnih makroekonomskih indikatora, s posebnim fokusom na one makroekonomske veličine koje neposredno utječu na elemente fiskalne politike, prije svega na visinu javnih prihoda.

U drugom dijelu izvršena je analiza visine i strukture prihoda od indirektnih poreza i date su njihove projekcije za naredne tri godine, što je izradilo Odjeljenje za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje BiH (OMA). Kako se ovi prihodi dijele između više fiskalnih subjekata u BiH, u ovom dijelu dati su i elementi raspodjele prihoda od indirektnih poreza, polazeći od postojećih propisa kojima se regulira ova oblast u BiH.

Treći dio dokumenta odnosi se na fiskalne ciljeve budžeta institucija BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH. Ovdje su također obrađeni i osnovni elementi fiskalnih politika, kao što su: nivo javne potrošnje i politika javnog zaduživanja.

1. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI I PROJEKCIJE ZA PERIOD 2016 - 2021. GODINE

U sljedećoj tabeli date su procjena i projekcije makroekonomskih pokazatelja BiH za period 2016 - 2021. godine, koje su polazna osnova za projekcije ukupnih indirektnih poreza.

Tabela 1.1 Makroekonomski pokazatelji za period 2016 - 2021. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Nominalni BDP u mil. KM	30.862	31.826	33.266	34.909	36.685	38.652
Nominalni rast u %	4,0	3,1	4,5	4,9	5,1	5,4
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,1	100,1	101,3	101,4	101,3	101,7
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina = 100)	30.531	31.801	32.846	34.435	36.202	37.995
Realni rast u %	2,9	3,0	3,2	3,5	3,7	3,6
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1,1	1,3	1,6	1,5	1,6	1,4
Potrošnja u mil. KM	30.042	30.832	31.773	32.793	33.764	34.775
Realni rast u %	1,4	1,4	1,8	1,6	1,3	1,4
Vladina potrošnja u mil. KM	6.266	6.366	6.494	6.611	6.723	6.831
Realni rast u %	0,1	0,1	0,8	0,3	0,2	0,1
Privatna potrošnja u mil. KM	23.776	24.466	25.280	26.182	27.041	27.945
Realni rast u %	1,8	1,7	2,1	1,9	1,6	1,7
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil. KM	5.189	5.479	6.077	6.651	7.249	7.904
Realni rast u %	2,5	5,3	10,6	9,0	8,4	8,5
Vladine investicije u mil. KM	697	764	1.031	1.227	1.472	1.752
Realni rast u %	31,3	7,9	33,4	17,2	18,2	17,2
Privatne investicije u mil. KM	4.491	4.716	5.046	5.424	5.777	6.152
Realni rast u %	-0,9	4,9	6,9	7,3	6,2	6,3
Uvoz u mil. KM	15.636	17.074	18.162	19.224	20.330	21.521
Nominalni rast u %	2,8	9,2	6,4	5,8	5,8	5,9
Realni rast u %	7,0	4,7	4,8	3,8	3,6	3,7
Izvoz u mil. KM	10.588	11.875	13.007	14.061	15.186	16.432
Nominalni rast u %	7,1	12,2	9,5	8,1	8,0	8,2
Realni rast u %	9,5	9,1	7,3	6,0	5,8	5,0
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	14,4	14,9	15,6	16,4	17,4	18,9
Bilans tekućeg računa u mil. KM	-1.435	-1.455	-1.468	-1.568	-1.673	-1.670
Rast u %	-8,9	1,4	0,8	6,8	6,7	-0,1
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,7	-4,6	-4,4	-4,5	-4,6	-4,3

Izvor: Procjene Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP BiH)

REALNI SEKTOR

Kretanje BDP-a u 2017. godini

Prema trenutno raspoloživim podacima, 2017. godinu obilježilo je povećanje ekonomske aktivnosti i jačanje ekonomskog rasta u širem i užem okruženju. Tako su zemlje EU-28 u 2017. godini zabilježile ekonomski rast od 2,4%, dok je prosječna stopa rasta u zemljama zapadnog Balkana iznosila oko 2,5% u odnosu na prethodnu godinu. Imajući u vidu činjenicu da eksterno okruženje predstavlja ključnu strukturalnu odrednicu ekonomskih kretanja u BiH, može se zaključiti da su ova dešavanja uz evidentan rast domaće tražnje predstavljala glavni oslonac ostvarenog ekonomskog rasta u BiH. U nedostatku zvaničnih podataka o nacionalnim računima, a na osnovu raspoloživih kratkoročnih indikatora, može se zaključiti da je Bosna i Hercegovina u 2017. godini ostvarila ekonomski rast u rangu prošlogodišnjeg. Ako se posmatra struktura ostvarenog rasta po komponentama, evidentno je da je najznačajniji doprinos rastu BDP-a u 2017. godini ostvaren u domenu privatne potrošnje. Podaci o povećanju broja zaposlenih, povećanju tekućih priliva iz inozemstva, porastu uvoza roba, porastu prometa u maloprodaji, kao i povećanje prihoda od indirektnih poreza ukazuju na povećanje privatne potrošnje. S druge strane, imajući u vidu proces fiskalne konsolidacije, za očekivati je da je javna potrošnja u BiH tokom 2017. godine stagnirala.

Bosnu i Hercegovinu, baš kao i sve zemlje regiona, karakterizira nizak nivo učešća investicija u stalnim sredstvima u okviru BDP-a, koji je u 2017. godini iznosio oko 17%. Ovako nizak nivo investicija u okviru BDP-a predstavlja ograničavajući faktor za ostvarivanje više stope ekonomskog rasta. Ako se ovome pridoda da je uz skroman rast privatnih investicija tokom 2017. godine finansiranje javnih investicija bilo u određenoj mjeri usporeno, može se zaključiti da je doprinos investicija u okviru rasta BDP-a u 2017. godini bio neutralan.

S druge strane, kada su u pitanju ekonomska dešavanja u Bosni i Hercegovini za 2017. godinu, na osnovu raspoloživih podataka, sa sigurnošću se može zaključiti da su ona bila u znaku vanjskog sektora, gdje se posebno ističe vanjskotrgovinska razmjena sa svijetom. Naime, tokom godine Bosna i Hercegovina je zabilježila značajna povećanja ukupne vanjskotrgovinske razmjene, izvoza i uvoza, gdje su nominalne stope rasta u odnosu na prethodnu godinu bile čak i dvocifrene. Ovo se posebno odnosi na izvoz roba koji je, zahvaljujući jačanju izvozne tražnje i povećanju cijena pojedinih proizvoda, ostvario nominalni rast od 14%. S druge strane, ovo povećanje izvoza i generalno viši nivo ekonomske aktivnosti u zemlji, uz prisustvo cjenovnog efekta, doveli su istovremeno i do povećanja robnog uvoza od skoro 10%. Međutim, potrebno je također istaći da su ove stope rasta u realnom smislu bile nešto niže u odnosu na nominalne, odnosno da je vanjskotrgovinski bilans u realnom smislu smanjen za 4,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ako se ima u vidu pozitivan bilans u domenu izvoza usluga, rast novčanih priliva iz inozemstva, te pozitivan trend rasta direktnih stranih ulaganja, sa sigurnošću se može zaključiti da je vanjski sektor obilježio 2017. godinu u ekonomskom smislu.¹

Pretpostavke kretanja BDP-a u 2018. godini

Referentne međunarodne institucije u 2018. godini nagovještavaju nastavak trenda pozitivnih ekonomskih prilika, kako u svijetu, tako i u neposrednom eksternom okruženju kada je u pitanju Bosna i Hercegovina. Ovaj nastavak povoljnog eksternog ambijenta, uz pojačani doprinos internih dinamika, trebao bi rezultirati dodatnim jačanjem ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini. Prema projekciji DEP-a, očekuje se da bi stopa realnog rasta BDP-a u 2018. godini mogla iznositi 3,2%. Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta u 2018. godini trebala predstavljati domaća tražnja. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji, uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje i građevinskih radova, praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza, trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka, a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će, kao i prethodnih godina, predstavljati ključni oslonac ekonomskog

¹ Projekcije DEP-a, mart 2018. godine

rasta. S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u BiH i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije, u 2018. godini se ne očekuje značajniji rast javne potrošnje.

Investicije bi u 2018. godini, za razliku od prethodnih godina, mogle imati značajniji rast, a samim tim i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a u 2018. godini. Tokom 2018. godine očekuje se povećanje privatnih i naročito javnih investicija. Poboljšanje poslovnog ambijenta kroz reformske procese bi moglo povećati interes kako domaćih, tako i stranih investitora za investicijska ulaganja u BiH. S druge strane, deblokada aranžmana sa MMF-om, uslijed usvajanja zakona o akcizama, omogućila je Bosni i Hercegovini povlačenje kreditnih sredstava međunarodnih finansijskih institucija (EBRD, EIB) koji su u prošlosti predstavljali glavni izvor finansiranja javnih investicija. Ova sredstva, uz najave povećanja investicija iz budžeta sa svih nivoa vlasti, nesumnjivo će podstaknuti ekonomski rast u BiH.

Povoljno eksterno okruženje koje bi se trebalo manifestirati kroz pojačanje izvozne tražnje u 2018. godini trebalo bi omogućiti nastavak visokog nivoa vanjskotrgovinske razmjene u BiH. Tako se u 2018. godini u Bosni i Hercegovini očekuje povećanje izvoza od 7,3% u realnom smislu, pri čemu je projicirana stopa rasta izvoza roba 8,1% uslijed povećanja proizvodnje u okviru prerađivačke industrije, dok je očekivani rast izvoza usluga 5%. S druge strane, jačanje ekonomske aktivnosti u zemlji, uz očekivani rast investicija, rezultiralo bi realnim povećanjem uvoza od 4,8% u odnosu na prethodnu godinu. Očekivani rast uvoza roba je 4,9%, dok je očekivana stopa rasta uvoza usluga nešto niža i iznosi 3%. Uslijed ovog trenda kretanja izvoza i uvoza, u 2018. godini se očekuje stagnacija vanjskotrgovinskog bilansa, tako da bi vanjskotrgovinski bilans imao neutralan doprinos očekivanom ekonomskom rastu u BiH u 2018. godini.

Pretpostavke kretanja BDP-a u periodu 2019- 2021. godine

Pod pretpostavkom nastavka stabilnog eksternog okruženja u srednjoročnom vremenskom okviru koji obuhvata period 2019-2021. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje nastavak ekonomskog rasta po prosječnim stopama rasta od 3,6%. U ovom periodu očekuje se da domaća tražnja kroz privatnu potrošnju i investicije bude glavni oslonac ekonomskog rasta. S druge strane, tokom posmatranog perioda očekuje se stagnacija javne potrošnje, što će rezultirati smanjenjem njenog učešća u strukturi BDP-a, odnosno njenog doprinosa ekonomskom rastu Bosne i Hercegovine.

S druge strane, reformske mjere koje su usmjerene ka poboljšanju poslovnog ambijenta u zemlji trebale bi rezultirati većim investicijskim ulaganjima (domaćim i inozemnim), što bi ojačalo privatni sektor, zaposlenost i u konačnici bh. vanjskotrgovinsku robnu razmjenu sa svijetom. Tako se u periodu 2019 - 2021. godine očekuje izvozni rast od 5,6%, dok je prosječni rast uvoza u navedenom periodu 3,7%. Uslijed ovakvog kretanja izvoza očekuje se da bi udio izvoza u BDP-u trebao biti uvećan sa 40,3% u 2019. godini na 42,5% u 2021. godini, dok bi uvoz trebao ostati na približno istom nivou. Više stope rasta izvoza u odnosu na uvoz, uz povećanje udjela izvoza u odnosu na uvoz, rezultirat će smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita, odnosno poboljšanjem pokrivenosti uvoza izvozom koja bi na kraju 2021. godine mogla iznositi 76,4%.

Rizici

Rizici za ostvarivanje navedenih projekcija se mogu klasificirati u dvije grupe, i to na vanjske i unutrašnje. Posljednja istraživanja međunarodnih finansijskih institucija ukazuju na to da su eksterne prilike izuzetno povoljne te da vanjski rizici, barem (neostvarivanje pretpostavki jačanja ekonomskog rasta u eksternom okruženju) kad je u pitanju kratki rok, nisu izvjesne. S druge strane, veću prijetnju predstavljaju unutrašnji izazovi, odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnji rizici predstavljaju složen sistem donošenja odluka i formiranja vlasti nakon općih izbora 2018. godine. Eventualna kašnjenja u procesu formiranja vlasti bi se mogla negativno odraziti na planiranu dinamiku izvršenja javnih investicija, što bi se sigurno odrazilo i na ukupni ekonomski rast.

Što se tiče rizika u srednjem roku za period 2019 - 2021. godine, oni se odnose na migraciju stanovništva iz BiH, posebno mladog, obrazovanog i kvalificiranog, što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektiranog.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Pregled industrijske proizvodnje u BiH u 2017. i projekcija kretanja za 2018. godinu

Raspoloživi podaci BHAS-a za 2017. godinu ukazuju da je Bosna i Hercegovina u 2017. godini ostvarila povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od 3,1% u odnosu na prethodnu godinu, te da je ovaj rast bio praćen povećanjem broja zaposlenih osoba u okviru nje.² Ovo predstavlja nastavak trenda rasta iz prethodne godine i uglavnom je posljedica izrazito povoljnog međunarodnog ekonomskog okruženja, kako u zemljama EU, tako i u zemljama regiona. Međutim, vrijedi također istaći da je ostvarena stopa rasta nešto niža u odnosu na stopu rasta iz prethodne godine (2016/2015 4,3%), što je isključivo posljedica slabljenja proizvodnje u okviru sektora za proizvodnju električne energije na godišnjem nivou od oko 4%. Naime, tokom 2017. godine nepovoljni hidrološki uvjeti doveli su do smanjenja proizvodnje u hidroelektranama od oko 30%, što je bio i ključni razlog pada ukupne proizvodnje električne energije u BiH. S druge strane, bh. prerađivačka industrija, koja ima viši stepen diverzifikacije proizvoda i izvozne orijentacije, zabilježila je povećanje proizvodnje od 5,3% u odnosu na prethodnu godinu, što je više u odnosu na rast 2016/2015. godine, kada je ostvaren rast od 3,4%. Povoljno eksterno okruženje i povećanje cijena pojedinih izvoznih proizvoda predstavljali su ključne determinante ostvarenog rasta. Pored prerađivačke industrije, tokom 2017. godine došlo je i do povećanja proizvodnje u okviru sektora rudarstva, čija su kretanja determinirana domaćom tražnjom. Tako je proizvodnja u bh. rudnicima u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu uvećana za oko 5%, što je posljedica povećanja proizvodnje u rudnicima uglja, ruda i kamena, dok je proizvodnja u okviru rudnika metalne rude stagnirala.

Određeni indikatori poslovnog povjerenja i povjerenja potrošača kao što je ESI (Economic Sentiment Index), kao i neki kratkoročni pokazatelji, ukazuju da se trend visokog nivoa ekonomske aktivnosti u zemljama EU nastavlja i u 2018. godini. Ako se ima u vidu visok stepen izvozne orijentacije industrijske proizvodnje u BiH, posebno prerađivačke industrije, kao i činjenica da eksterna dešavanja predstavljaju glavnu strukturnu odrednicu njenih kretanja, onda se može zaključiti da će ova dešavanja imati pozitivne implikacije u okviru bh. industrije. Ova eksterna dešavanja, uz očekivano povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji, trebala bi rezultirati nastavkom trenda rasta industrijske proizvodnje u 2018. godini. Pored prerađivačke industrije, gdje izvozna tražnja ima primarnu ulogu, tokom 2018. godine očekuje se i značajniji doprinos sektora za proizvodnju električne energije. Naime, pod pretpostavkom povoljnijih hidroloških prilika tokom 2018. godine očekuju se bolji rezultati proizvodnje električne energije, a samim tim i veći doprinos rastu industrijske proizvodnje. Tako se, uz pretpostavku nastavka trenda rasta proizvodnje u prerađivačkoj industriji, povećanje proizvodnje električne energije i tradicionalno dobre rezultate u okviru sektora rudarstva prema projekcijama DEP-a u Bosni i Hercegovini u 2018. godini može očekivati rast fizičkog obima proizvodnje od oko 5%.³

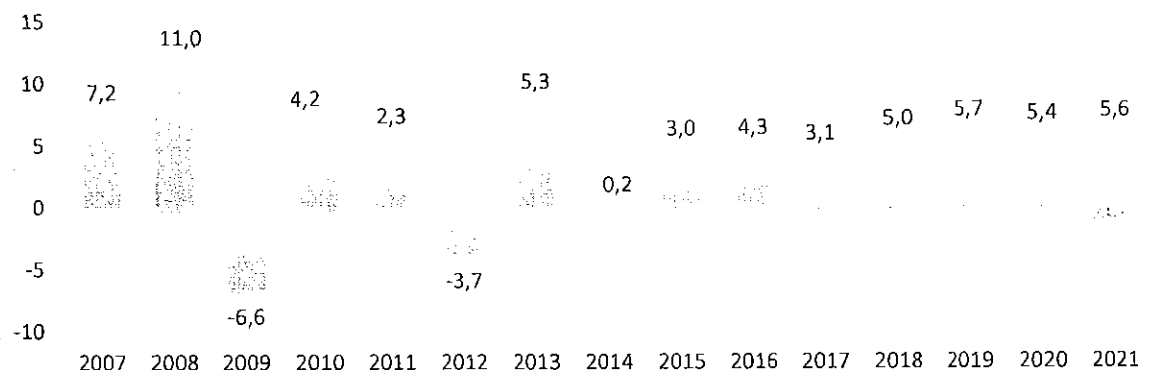
Projekcija kretanja bh. industrijske proizvodnje za period 2019 - 2021. godine

Tokom ovog perioda u BiH se očekuje osjetniji ekonomski napredak u okviru kojeg bi dešavanja u industrijskoj proizvodnji trebala imati centralnu ulogu. Pored očekivanih povoljnih eksternih prilika, u ovom srednjoročnom vremenskom okviru se očekuje i značajniji utjecaj internih dinamika u funkciji jačanja industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini. Naime, tokom ovog perioda očekuje se da bi reformske mjere na unapređenju poslovnog ambijenta koje provode nadležne institucije u Bosni i Hercegovini trebale polučiti mjerljive rezultate. Poboljšanje poslovnog ambijenta trebalo bi rezultirati povećanjem investicijskih ulaganja (domaćih i inozemnih), većom iskorištenosti postojećih i pokretanjem novih kapaciteta, povećanjem broja zaposlenih i jačanjem konkurentne pozicije bh. proizvođača, kako na domaćem tržištu, tako i na inozemnim tržištima. Imajući u vidu sve navedene okolnosti, tokom ovog perioda, očekivane stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje prema projekciji DEP-a iznose više od 5% na godišnjem nivou.

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, saopćenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2017. godine", 20.1.2018.

³ Projekcije DEP-a, mart 2018. godine.

Grafikon 1.1 Kretanje industrijske proizvodnje u BiH za period 2007 - 2017. god. i projekcija kretanja 2018 - 2021. god.

Izvor: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i projekcije DEP-a, mart 2018. godine

Rizici

Kada je u pitanju industrijska proizvodnja, rizici su identični općim rizicima, s tim da se njima još mogu pridodati rizici u vidu nepovoljnih hidrometeoroloških prilika, pošto sektor za proizvodnju električne energije u značajnoj mjeri zavisi od njih.

U srednjem roku rizik za projektirano jačanje industrijske proizvodnje mogla bi predstavljati eventualna usporenja u reformskim procesima koja imaju za cilj unapređenje poslovnog okruženja u zemlji.

TRŽIŠTE RADA

Tržište rada – dešavanja u 2017. godini

Prosječan broj zaposlenih osoba u BiH u periodu I-XII 2017. godine iznosi 746,3 hiljade, što je za 2,8% više u odnosu na isti period prethodne godine.⁴ Iako je broj zaposlenih osoba u BiH uvećan u gotovo svim područjima djelatnosti, najznačajniji doprinos rastu bio je u djelatnostima prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala, u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Istovremeno, prosječan broj nezaposlenih osoba u BiH je smanjen za 6,1% g/g, što je utjecalo na smanjenje stope nezaposlenosti. Stopa registrirane nezaposlenosti u 2017. godini iznosila je 39,6%, dok je anketna stopa nezaposlenosti 20,5%. Prosječna neto plaća u BiH u periodu I-XII 2017. godine iznosila je 851 KM i veća je za 1,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Zbog povećanja ukupnog nivoa cijena (inflacija) realni rast prosječne neto plaće bio je znatno sporiji (0,2%).

Tržište rada – projekcije 2018-2021. godine

Iako još uvijek nisu dostupni detaljni podaci za tržište rada u 2018. godini, može se očekivati da će se u posmatranoj godini nastaviti trend postepenog smanjenja stope nezaposlenosti, odnosno povećanja broja zaposlenih osoba. Prema podacima za januar 2018. godine, broj registriranih nezaposlenih osoba u BiH je manji za 7% u odnosu na januar 2017. godine. Kao i prethodnih godina, intenzitet rasta broja zaposlenih osoba, ali i plaća značajno će biti determiniran poslovnim ambijentom u BiH, odnosno u regionu. Prema projekcijama Evropske komisije u EU-28 također se očekuje postepeno smanjenje stope nezaposlenosti u

⁴ Privremeni podatak. Izvor: BHAS

2018. godini.⁵ Pored toga, nivo investicija i obim vanjskotrgovinske aktivnosti u BiH (DEP projekcije) bi mogao utjecati na kreiranje radnih mjesta, odnosno intenzitet zapošljavanja. Uz rast potražnje i bolji poslovni ambijent, očekuju se veće mogućnosti zapošljavanja, naročito u privatnom sektoru.⁶ Djelatnosti u kojima se zapošljava najveći broj osoba u BiH (industrija i trgovina) mogle bi i u 2018. godini dati značajan doprinos zapošljavanju, odnosno obim poslovne aktivnosti u navedenim oblastima utjecat će na stopu rasta broja zaposlenih osoba. Prema navedenim dešavanjima, u BiH se u 2018. godini može očekivati rast broja zaposlenih osoba od 2,7% g/g, odnosno prosječne neto plaće od 1,9%.

U periodu 2019-2021. godine, prema projekcijama DEP-a, očekuje se rast obima investicija, trgovine, industrijske proizvodnje, što bi trebalo pozitivno utjecati na zapošljavanje i plaće u BiH.⁷ Pored svega navedenog, nivo porovođenja strukturnih reformi u BiH utjecat će na intenzitet smanjenja stope nezaposlenosti, što je, pored pretpostavljenog ekonomskog rasta, jedan od bitnih faktora za ostvarenje projekcija na tržištu rada i kreiranje novih radnih mjesta. S obzirom na to da je u 2016. i 2017. godini prosječan rast neto plaće u području djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja bio nešto sporiji u odnosu na ostala područja djelatnosti, sličan trend se očekuje i u narednim godinama. Uzimajući u obzir sva navedena dešavanja u bh. ekonomiji i okruženju, koja utječu na kretanja na tržištu rada u BiH, u periodu 2019-2021. godine se može očekivati rast broja zaposlenih osoba oko 2,5% - 2,6% g/g, odnosno neto plaće 2,4% - 2,8% g/g.

Tabela 1.2 Osnovni indikatori na tržištu rada BiH

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj zaposlenih u EU-28 (g/g)	1,4%	1,0%	0,8%	n/a	n/a
Stopa nezaposlenosti u EU-28	7,8%	7,3%	7,0%	n/a	n/a
Stope rasta broja zaposlenih osoba u BiH (g/g)	2,8%	2,7%	2,6%	2,5%	2,5%
Stopa registrirane nezaposlenosti u BiH	39,6%	37,8%	36,2%	34,7%	33,3%
Stope rasta prosječne neto plaće u BiH (nom. g/g)	1,5%	1,9%	2,4%	2,7%	2,8%

Izvor: European Economic Forecast, jesen 2017. godine, BHAS, zavodi za zapošljavanje u BiH za 2017, DEP projekcije 2018-2021.

CIJENE

Cijene – dešavanja u 2017. godini

U Bosni i Hercegovini u periodu I-XII 2017/I-XII 2016. godine je zabilježena inflacija od 1,3%. Rast ukupnog nivoa cijena u BiH ostvaren je u gotovo svim odjeljcima CPI indeksa, ali je naznačajniji doprinos inflaciji bio u odjeljcima prijevoza, alkoholnih pića i duhana, hrane i bezalkoholnih pića. Cijene u odjeljku prijevoza u posmatranom periodu su uvećane za 5,6% g/g, podstaknute rastom cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. U periodu I-XII 2017. godine u odjeljku alkoholnih pića i duhana cijene su uvećane 5,2% g/g. U spomenutom odjeljku cijene su uvećane zbog rasta cijena duhana i cigareta (nastavak harmonizacije akciza na cigarete i duhan sa legislativom EU), ali i zbog politike povećanja cijena cigareta pojedinih proizvođača. Iako su u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića u posmatranom periodu cijene uvećane 1% g/g, doprinos ovog odjeljka rastu inflacije bio je evidentan zbog velikog udjela u CPI indeksu.

Cijene – projekcije 2018-2021. godine

Kretanje ukupnog nivoa cijena u BiH u 2018. godini značajno će determinirati dešavanja na svjetskom tržištu energenata (naročito sirove nafte), kao i nekoliko bitnih domaćih faktora poput povećanja akciza na duhan i cigarete i goriva. Godišnji rast cijena sirove nafte nastavljen je u 2018. godini. Prema podacima Svjetske

⁵ U EU-28 u 2018. godini se predviđa rast broja zaposlenih, odnosno smanjenje stope nezaposlenosti sa 7,8% (2017. godina) na 7,3%. Izvor: Evropska komisija, European Economic Forecast, jesen 2017.

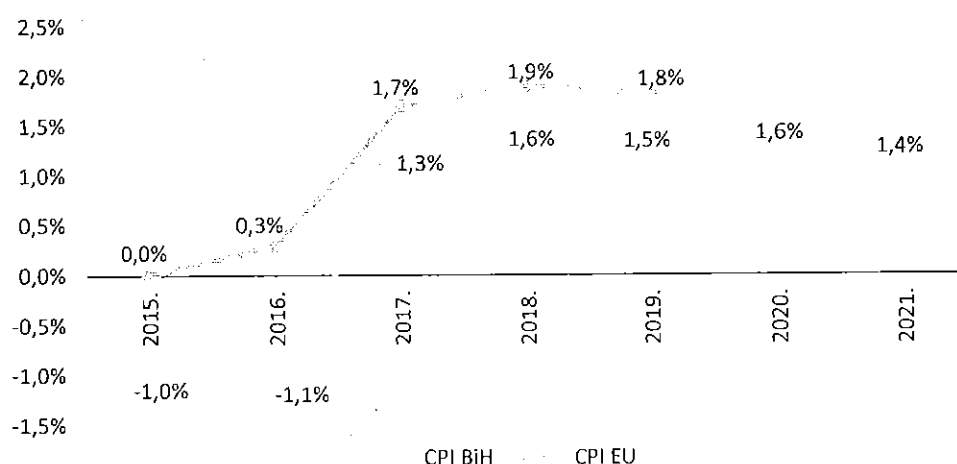
⁶ Na taj način broj zaposlenih u javnoj upravi ne bi trebao imati značajan doprinos ukupnom rastu broja zaposlenih u BiH.

⁷ Detaljnije u poglavljima o ekonomskom rastu, industrijskoj proizvodnji, vanjskoj trgovini i investicijama.

banke, cijena sirove nafte (brent) u februaru 2018. godine iznosila je 65,4\$/barelu, što je više za 18% u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Pored toga, prema predviđanjima EK (zimske projekcije 2018), cijena sirove nafte u 2018. godini mogla bi biti veća za 24,6% u odnosu na prethodnu godinu. Slična predviđanja o kretanju cijena ovog energenta ima i ECB⁸. Na taj način EK očekuje nešto brži rast inflacije u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu (EU-28 1,9%). Pored toga, od domaćih faktora koji determiniraju nivo inflacije uzet je u obzir nastavak postepenog povećanja akciza na duhan i cigarete od januara 2018. godine (harmonizacija akcizne politike u BiH s politikom akciza na cigarete u EU)⁹, kao i poskupljenje tečnih goriva¹⁰ od februara 2018. godine. Uzimajući u obzir sve navedene faktore koji utječu na rast cijena, u 2018. godini se može očekivati inflacija od 1,6% g/g.

Projekcije inflacije za period 2019-2021. godine bazirane su na sličnim pretpostavkama. U 2019. godini raspoloživi podaci o kretanju cijena sirove nafte na svjetskom tržištu ukazuju na smanjenje cijene sirove nafte od 5,9% g/g, a inflacija u EU-28 bi mogla iznositi 1,8% (projekcije EK, zima 2018). U 2020. godini cijena sirove nafte bi također mogla biti manja za 4,7% g/g (projekcije ECB, mart 2018. godine). Uzimajući u obzir stabilne cijene hrane na svjetskom tržištu, nastavak postepenog povećanja cijena cigarete u BiH i bez značajnijih promjena cijena komunalija, u BiH se u 2019. godini očekuje inflacija od 1,5%, odnosno 1,6% u 2020. godini i 1,4% u 2021. godini. Svaka odstupanja od pretpostavljenih kretanja cijena domaćih i eksternih faktora koji determiniraju bh. cijene mogu utjecati na ukupan nivo inflacije 2019-2021. godine. To su ujedno i osnovni rizici za projekcije.

Grafikon 1.2 Inflacija u BiH i EU-28, projekcije za period 2018-2021. godine

Izvor: European Economic Forecast, winter 2018 (Interim), historijski podaci BHAS, DEP projekcije za period 2018-2021. godine

BANKARSKI KREDITI I DEPOZITI

Bankarski sektor

Pozitivni ekonomski tokovi u svijetu odrazili su se i na kretanja u bankarskom sektoru u 2017. godini. Došlo je do ubrzanijeg rasta kreditne aktivnosti u 2017. godini, uz stopu rasta od 7,1% g/g na kraju godine i ukupne sume kredita od 18,42 milrd. KM. Godišnja stopa rasta kredita plasiranih nefinansijskim preduzećima u 2017. godini iznosila je 8,0%. Krediti stanovništvu također su zabilježili brži rast u odnosu na prošlu godinu, 6,7%

⁸ Prema projekcijama ECB, u 2018. godini očekuje se rast cijene sirove nafte od 19,5% g/g.

⁹ Povećanje akciza na cigarete i duhan od 1.1.2018. godine. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 2,60 KM, a specifična akciza 1,50 KM za isto pakovanje. Akciza na duhan za pušenje iznosi 104 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2018. godinu. Pored toga, povećanje cijena cigareta određenih proizvođača cigareta može biti i posljedica promjene poslovne politike proizvođača cigareta.

¹⁰ Detaljnije o Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, br. 91/17).

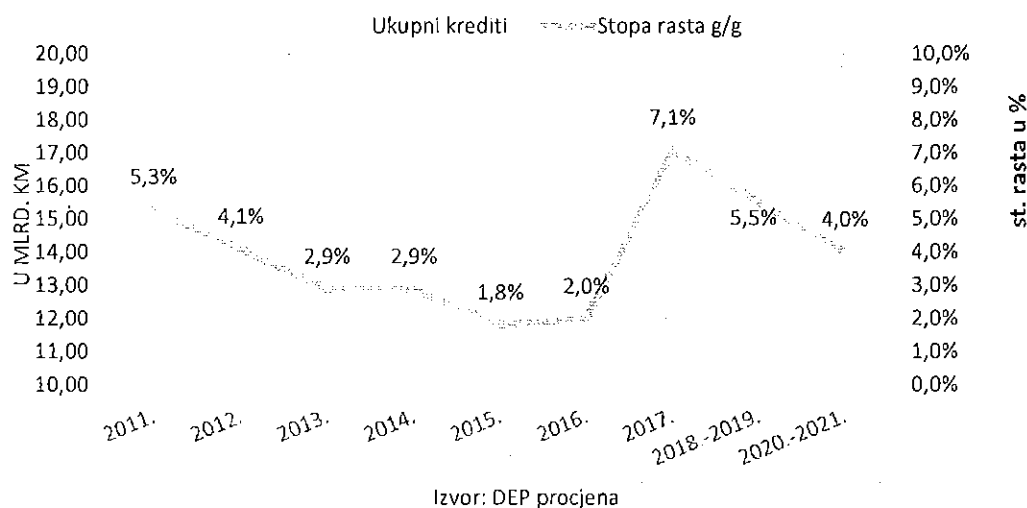
g/g. Ukupni depoziti za 2017. godinu su iznosili 19,7 mlrd. KM i veći su u odnosu na isti period prošle godine za 10,8% g/g, odnosno 1,9 mlrd. KM.

Ukupni krediti

Ukupni krediti u prvom mjesecu 2018. godine su iznosili 18,36 mlrd. KM i, poredeći sa istim periodom prošle godine, veći su 1,16 mlrd. KM, odnosno 6,9% g/g. Svi sektori, osim kredita općoj vladi, dali su doprinos ovom rastu. Krediti stanovništvu su rasli 7,1% g/g i na kraju januara 2018. godine su iznosili 8,64 mlrd. KM. Istovremeno, krediti nefinansijskim preduzećima iznosili su 8,68 mlrd. KM i veći su za 8,1% g/g. Evidentan rast kredita u ovim dvjema oblastima (koje čine više od 94% ukupnih kredita), uz umjerene stope privrednog rasta i rasta stope zaposlenosti, predstavljaju realnu pretpostavku da će se i u narednom periodu nastaviti kreditna ekspanzija.

Uz pretpostavku daljnjih pozitivnih ekonomskih trendova u BiH i zemljama koji su najznačajniji vanjskotrgovinski pratneri, za očekivati je da će biti nastavljen rast mase ukupnih kredita nešto umjerenijim stopama, uz trend opadanja aktivnih kamatnih stopa¹¹. Stopa rasta ukupnih kredita za period 2018-2019. godine mogla bi se kretati oko 5,5% g/g i u periodu 2020-2021. godine oko 4% g/g.

Grafikon 1.3 Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju perioda) i godišnja stopa promjene

Ukupni depoziti

Ukupni depoziti u prvom mjesecu 2018. godine iznosili su 19,92 mlrd. KM, uz rast od 11,2% g/g. Od ovoga iznosa na depozite stanovništvu se odnosilo 11,29 mlrd. KM uz rast od 5,4% g/g, dok su depoziti nefinansijskih preduzeća iznosili 4,91 mlrd. KM, uz rast od 19,5% g/g. Depoziti ova dva sektora čine najveći dio depozita na računima bh. banaka (više od 80%), tako da njihov rast glavna determinanta rasta ukupnih depozita. Prateći njihov konstantan rast, uz umjerene stope privrednog rasta, poboljšanje uvjeta na tržištu rada i stabilniji rad cjelokupnog bankarskog sektora (praćen konstantnim poboljšanjem finansijskih pokazatelja CAR¹², NPL¹³) stvaraju realne pretpostavke za nastavak rasta ukupne količine i stope rasta depozita u periodu 2018. - 2021. god. Za očekivati je i da će se zadržati nizak nivo pasivnih kamatnih stopa i u narednom periodu¹⁴. Za period od 2018. do 2019. godine očekuje se daljnji rast ukupnih depozita po nešto umjerenijoj stopi oko 6,0% g/g, a u periodu 2020. - 2021. godine do 5,0% g/g.

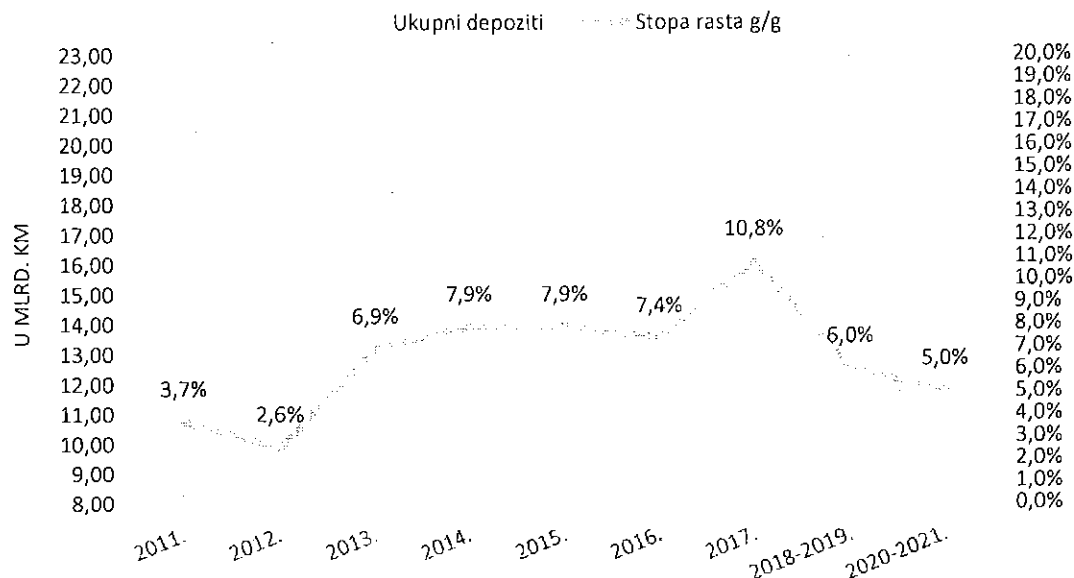
¹¹ Na kraju 2017. godine aktivna kamatna na području BiH je iznosila 4,2% prema izvještaju entitetskih agencija za bankarstvo.

¹² CAR- Capital Adequacy ratio-Neto kapital prema ukupnim ponderisanim rizicima.

¹³ NPL-Non performing loans-nekvalitetni krediti.

¹⁴ Na kraju 2017. godine pasivna kamata na području BiH je iznosila 0,48% prema izvještaju entitetskih agencija za bankarstvo.

Grafikon 1.4 Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju perioda) i godišnja stopa promjene

Izvor: DEP procjena

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu ekonomskih poremećaja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, a koji bi utjecali na loše performanse u vanjskotrgovinskom sektoru, slabljenje industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje. Ovakva negativna kretanja odrazila bi se na bh. bankarski sektor u vidu daljnjeg povećanja nenaplative aktive, odnosno kredita, pada potražnje za novim kreditima, povećanja kamatnih stopa na kredite, a u ekstremnom slučaju i odljeva domaćih depozita.

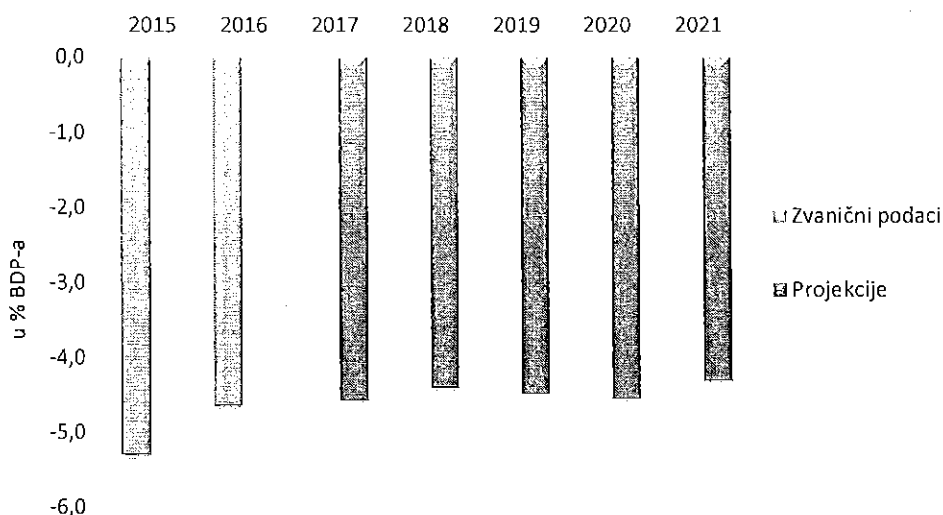
VANJSKI SEKTOR

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema dostupnim podacima CBBiH za prva tri kvartala te projekcijama DEP-a za četvrti kvartal 2017. godine, deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2017. godinu bi mogao iznositi oko 1,46 milijardi KM. U poređenju s prethodnom 2016. godinom, deficit tekućeg računa u 2017. godini bio bi niži za 4%.

Ovo smanjenje deficita tekućeg računa predstavljalo bi rezultat porasta tekućih neto priliva iz inozemstva, kao i povećanja nominalnog rasta uvoza roba i usluga u posmatranom periodu od 9,2%, te porasta nominalne stope izvoza roba i usluga od 12,2%.

Grafikon 1.5 Projekcije kretanja deficita tekućeg računa BiH u % BDP-a

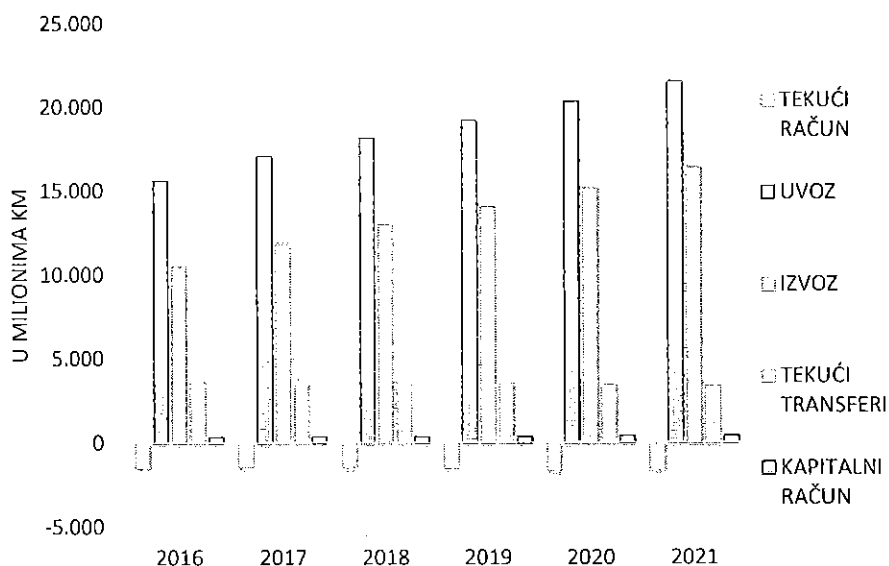

Izvor: CBBiH i projekcije DEP-a

Pretpostavke za platni bilans 2018. - 2021.

Na bazi DEP-ovih makroekonomskih projekcija, rast obima vanjskotrgovinske razmjene bio bi nastavljen u periodu 2018-2021. godine, uz stopu nominalnog rasta uvoza (5,8 - 6,4%) i značajnu stopu izvoza (8 - 9,5%), što bi se svakako odrazilo na kretanje vanjskotrgovinskog deficita, a samim time i deficita na tekućem računu BiH. Pretpostavka za deficit tekućeg računa u 2018. godini je da bi moglo doći do povećanja od 0,8%, dok bi se 2019. i 2020. godine mogao očekivati rast deficita za 6,8%, odnosno 6,7%. U 2021. godini došlo bi do zanemarivog porasta, tako da bi se deficit tekućeg računa kretao oko nule.

Grafikon 1.6 Kretanje platnog bilansa za period 2016-2021. god.

Izvor: CBBiH i projekcije DEP-a

Dosadašnji trend finansiranja deficita tekućeg računa bi se nastavio i u periodu 2018-2021. godine te bi i dalje bio u velikoj mjeri omogućen prilivima finansijskih sredstva iz inozemstva (doznake građana iz inozemstva, socijalne beneficije, direktne strane investicije i stavke - ostalih investicija). U navedenom periodu se očekuje i nastavak kreditnog aranžmana s Međunarodnim monetarnim fondom kako bi se prevazišli rizici finansiranja deficita na tekućem računu.

Pregled vanjskotrgovinske razmjene za 2017. i projekcija kretanja u 2018. godini

Iako je Bosna i Hercegovina tokom 2017. godine, prema trenutno raspoloživim podacima, zabilježila napredak u okviru većine makroekonomskih indikatora, kao što su rast BDP-a, povećanje industrijske proizvodnje, zaposlenosti, poreskih prihoda i smanjenje javnog duga, ipak se čini da je najznačajniji iskorak napravljen u okviru vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Tako je Bosna i Hercegovina u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježila dvocifren rast ukupne razmjene, izvoza i uvoza u nominalnom smislu, dok je pokrivenost uvoza izvozom poboljšana. Ovako intenzivan nivo vanjskotrgovinske razmjene uz općenito viši nivo ukupne ekonomske aktivnosti doveo je do povećanja vanjskotrgovinskog deficita u nominalnom smislu, iako je u realnom smislu smanjen uslijed povećanja izvoznih i uvoznih cijena. Ključne determinante intenziviranja vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH u 2017. godini bile su: jačanje izvozne tražnje uslijed poboljšanja ekonomskih prilika u glavnim trgovinskim partnerima, povećanje proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji i povećanje svjetskih cijena pojedinih proizvoda, kao što su metali i energenti.

Bosna i Hercegovina je u 2017. godini ostvarila izvoz u vrijednosti više od 11 milijardi KM, što predstavlja nominalno povećanje od 12,2%¹⁵ u odnosu na prethodnu godinu. Osim toga, ovaj izvojni rast u BiH predstavlja najvišu stopu rasta izvoznog rasta u regionu izuzev Crne Gore. Međutim, potrebno je naglasiti da ove stope rasta predstavljaju nominalna povećanja, odnosno sadrže i već navedeni efekat povećanja cijena. Uprkos tome, realni rast bh. izvoza iznosio je skoro 10%, što je najviša stopa rasta u posljednjih nekoliko godina. S druge strane, generalno viši nivo ekonomske aktivnosti u zemlji, već spomenuti snažan rast izvoza i cijena pojedinih uvoznih proizvoda, kao što su energenti, rezultirali su i povećanjem ukupnog bh. uvoza od 9,2% u nominalnom smislu, dok je realni rast iznosio 4,7%. Intenziviranje vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom koje je potvrđeno visokim stopama rasta, kako izvoza, tako i uvoza roba, rezultiralo je nominalnim povećanjem vanjskotrgovinskog deficita od 3%, dok je u realnom smislu smanjen za 4,5% uslijed povećanja svjetskih cijena, tako da je vanjskotrgovinska razmjena na kraju 2017. godine imala pozitivan doprinos ostvarenom ekonomskom rastu u BiH od 0,7 p.p.

Pretpostavlja se da bi trend rasta u svjetskoj trgovini trebao biti nastavljen i u 2018. godini, što će imati pozitivne implikacije na region i u konačnici i na Bosnu i Hercegovinu i njenu vanjskotrgovinsku razmjenu sa svijetom. Prema projekcijama DEP-a, u 2018. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje realno povećanje ukupnog izvoza 7,3%, pri čemu bi stopa rasta izvoza roba iznosila 8,1%, a rast izvoza usluga 5,0% u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, ovaj rast izvoza, uz očekivano povećanje ekonomske aktivnosti i domaće tražnje, trebao bi rezultirati realnim povećanjem ukupnog uvoza od 4,8% (robe 4,9%, usluge 3,0%) u odnosu na prethodnu godinu. Rezultati ovih kretanja uvoza i izvoza su blago smanjenje vanjskotrgovinskog deficita i bolja pokrivenost uvoza izvozom, dok bi doprinos vanjske trgovine ekonomskom rastu za 2018. godinu trebao biti blago pozitivan.

Projekcija kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene za period 2019-2021. godine

Raspoložive projekcije međunarodnih institucija ukazuju na nastavak trenda rasta svjetske ekonomije, što će imati pozitivne implikacije na region i u konačnici i na Bosnu i Hercegovinu. Ova eksterna dešavanja, uz dodatni doprinos internih dinamika koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta, predstavljaju glavno uporište očekivanog ekonomskog napretka u BiH. Tako se tokom ovog perioda očekuju prosječni ekonomski rast od 3,6% u realnom smislu, povećanje investicija od skoro 10% na godišnjem nivou, povećanje zaposlenosti i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom.

Imajući u vidu navedene okolnosti, projekcija DEP-a je da bi se u BiH u periodu 2019-2021. godine moglo očekivati povećanje ukupnog izvoza s godišnjim stopama rasta od 6%, 5,8% i 5,0% u realnom smislu respektivno. S druge strane, viši nivo ekonomske aktivnosti dovest će do povećanja domaće tražnje u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora, što će rezultirati i povećanjem bh. uvoza. Očekuje se da stope

¹⁵ Projekcija DEP-a, mart 2018. godine. Potrebno je istaći da su projekcije urađene na bazi raspoloživih podataka iz nacionalnih računa. Osim toga, prilikom analize podataka o vanjskotrgovinskoj razmjeni u BiH primijećena su velika odstupanja podataka iz nacionalnih računa i statistike vanjskotrgovinske robne razmjene koje proizvodi BHAS.

rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvoze i trebale bi se kretati od 3,8% u 2019., 3,6% u 2020., i 3,7% u 2020. godini. Više stope rasta izvoza od uvoznih u srednjem roku bi trebale rezultirati povećanjem izvozne zastupljenosti u BDP-u, uz stagnaciju učešća uvoza u okviru istog, stabilizirati bh. vanjskotrgovinski bilans, poboljšati pokrivenost uvoza izvozom u Bosni i Hercegovini.

Rizici

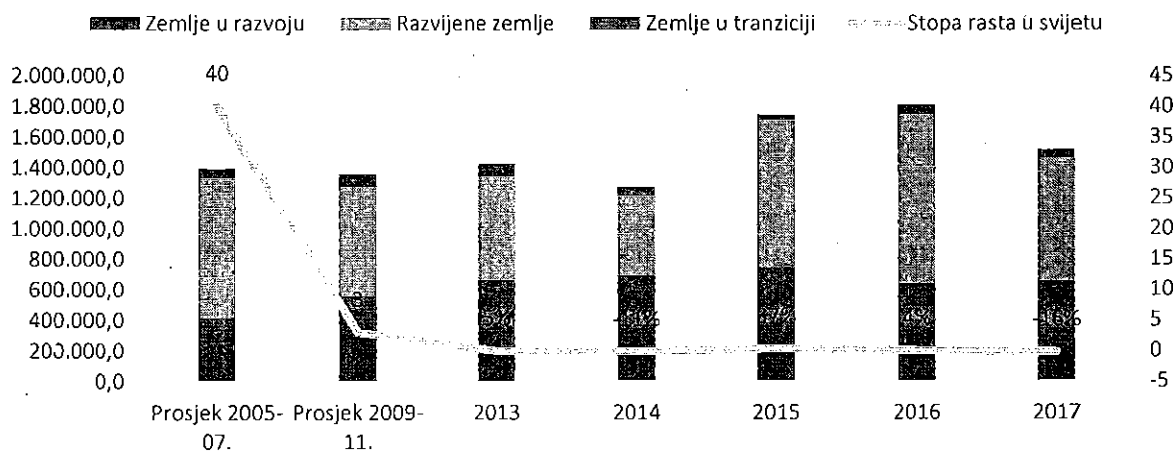
Iako se sa sigurnošću ne može tvrditi, ali eventualni rizik za projekcije vanjske trgovine bi mogli predstavljati sve izraženiji protekcionizam, usporavanje svjetske trgovine i sve izvjesniji trgovinski ratovi velikih svjetskih trgovinskih sila, što bi se negativno odrazilo i na Bosnu i Hercegovinu.

STRANA DIREKтна ULAGANJA

Strana ulaganja u 2017. god.

Prema posljednjim podacima CBBiH, u platnom bilansu za prva tri kvartala 2017. god. ukupna strana ulaganja su iznosila 630,8 mil. KM. Ovi rezultati djeluju obećavajuće nakon pada koji su ostvarila SDU u 2016. godini. Time su ukupna SDU za devet mjeseci veća za 60,6 % u odnosu na isti period prošle godine. Prema ovome, realno je očekivati da SDU u 2017. godini dostignu 700 mil. KM, što bi bilo oko 2,2% BDP-a, kao odraz povećanog interesa ulagača za oblasti usluga, turizma i obnovljive izvore energije. Doprinos povećanju u proteklom periodu je svakako dala i uspješno završena privatizacija dijela Bosnalijeka d.d. Sarajevo i Fabrike duhana d.d. Sarajevo. Ovaj podatak je ohrabrujući pogotovo ako se zna da su SDU, gledajući globalno, prema najnovijim podacima UNCTAD-a, manja za 16% g/g, dok su prema zemljama u tranziciji manja čak 18% g/g.

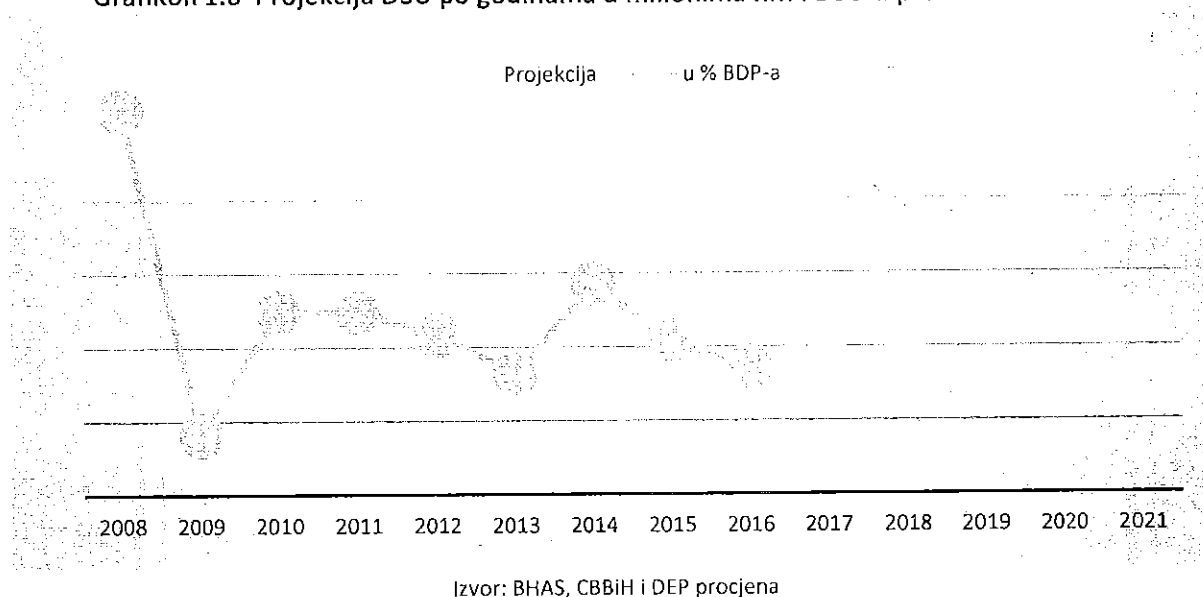
Grafikon 1.7 Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

Izvor: UNCTAD

Strana direktna ulaganja za period 2018-2021. god. bi se nakon porasta u prošloj godini kretala po stopi od 2,2%, 2,3%, 2,4%, 2,3% BDP u 2021. god.

Grafikon 1.8 Projekcija DSU po godinama u milionima KM i DSU u procentima od BDP

SDU u 2018. godini bi iznosila oko 2,2% BDP. Povećan je interes investitora za ulaganje u obnovljive izvore energije, tako da su najavljena ili su već počela ulaganja u više vjetroelektrana (VE "Gradina", VE "Kupres 1"¹⁶ i „VE Trusina“, sa ulaganjem kompanija iz UK „Kermas“¹⁷). A najavljen je i početak ulaganja i u solarne elektrane, kao što su „SFE Bančić“ Ljubinje, turskog investitora¹⁸ „SFE Mostar“, „SFE Mrkovići“. Druga interesantna oblast su privatna ulaganja u sportsko-rekreacione i rezidencijalne komplekse u okolini Sarajeva („Green Valley City“¹⁹, „Compact Invest“²⁰, „Buroj ozone“ - općina Trnovo²¹). Značajan doprinos daljnjim investicijama svakako će donijeti najavljeno ulaganje u izgradnju autoputa Banja Luka-Prijedor-N.Grad na principu privatnog javnog partnerstva, uz ulaganje u rekonstrukciju željezničke infrastrukture (s kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.“ u vrijednosti 700 mil. eura²²). Očekivani nastavak privatizacije manjinskog udjela državnog kapitala u firmama Sarajevo osiguranje d.d., Energoinvest d.d. Sarajevo i Aluminij d.d. Mostar može također doprinijeti novim investicijama.

Strana direktna ulaganja u 2019. godini bi se kretala oko 2,3% BDP. Uz pretpostavku da će doći do prodaje ili pronalaženja strateškog partnera za neku od kompanija u državnom vlasništvu predviđenih za privatizaciju, došlo bi do značajnog priliva stranih sredstava²³. Uz promjenu uvjeta na elektroenergetskom tržištu došlo bi i do početka u realizaciji hidro i termoelektričnih projekata koji su trenutno u zastoju („TE Ugljevik 3“²⁴ te „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“).

Učešće stranih direktnih ulaganja u 2020. godini bi se povećalo do 2,4% BDP-a, dok bi u 2021. godini bilo 2,3% BDP-a. Uz nastavak ulaganja u elektroenergetske projekte, te sredstva od ulaganja u elektroenergetske projekte, doprinos bi svakako dao i nastavak ulaganja u izgradnju puteva i modernizaciju željezničke infrastrukture ugovoren od strane kineskog partnera. U izradi projekcije nije uzeta u obzir moguća izgradnja projekata kao što su „HE Dabar“ i „TE Gacko 2“, koji su još u fazi pronalaženja strateškog partnera.

¹⁶ Gradina d.o.o. oko 150 mil. eura i Kamen dent d.o.o., procjena oko 70 mil. eura.

¹⁷ Vrijednost VE "Trusina" oko 65 mil. eura, koncesija za izgradnju dodijeljena firmi Eol prvi iz Srbije.

¹⁸ <http://fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=8180&langTag=en-US>

¹⁹ <http://greenvalleyuae.com/projects.php?id=13&stat=gallery&lang=en>

²⁰ <http://cic.ba/bs/compact-invest-ulaze-50-mil-km-u-izgradnju-kompleksa-sarajevo-waves-na-ilidzi-2/>

²¹ „Buroj Property Development“ iz UAE.

²² <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>

²³ Vrijednost nije uključena u projekciju.

²⁴ „TE Ugljevik 3“ bi gradila s kineskom "China Power Engineering Consulting Group Corporation".

2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA ZA PERIOD 2018-2021. GODINE

PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA - PRETPOSTAVKE

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2018-2021. godine podrazumijevaju osnovne (*baseline*) projekcije. Pretpostavke za izradu projekcija su sljedeće:

- prognoze makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za period 2018-2021. iz marta 2018;
- Izmjene Zakona o akcizama u primjeni od 1. 2. 2018.²⁵
- nastavak harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU i primjena nove politike oporezivanja rezanog duhana²⁶;
- efekti primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU (SSP), u primjeni od 1. 2. 2017.;
- tekući trendovi u naplati prihoda od indirektnih poreza.

Politika akciza na duhan u 2018. utvrđena je Zakonom o akcizama i Odlukom²⁷ Upravnog odbora UIO. Politika akciza na duhan u periodu 2017-2019. podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične akcize na cigarete u visini 0,15 KM/paklici, utvrđivanje minimalne akcize na cigarete (minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta) i usklađivanje specifične akcize na rezani duhan sa akcizom na cigarete (minimalno 80% minimalne akcize na cigarete). Očekuje se da će se minimalna akciza na cigarete u EU za sve cjenovne kategorije cigareta dostići 2019. godine.

TEKUĆI TREND OVI NAPLATE

Ukupna naplata

Godina 2017. je bila godina rekordne naplate prihoda od indirektnih poreza, bruto i neto, i, ujedno, godina izuzetno visokog rasta izvoza od 17,4% i snažnog rasta uvoza od 12,2%, koji su u velikoj mjeri determinirali bruto i neto naplatu. U prvom polugodištu stopa rasta je iznosila 3,1%, da bi u drugom dijelu godine, sve do decembra, stope rasta neto prihoda dosežale i 5,7%. Međutim, neočekivano loša naplata prihoda u decembru kumulativnu stopu rasta neto prihoda je smanjila sa 4,8%, koliko je ostvareno za jedanaest mjeseci, na 3,5%. Najvažniji segmenti rasta bruto prihoda od indirektnih poreza bili su PDV na uvoz, potom domaći PDV, te u manjoj mjeri prihodi od carina, putarine, akciza na derivate nafte i duhanske prerađevine. Važan faktor rasta bila je i potrošnja nerezidenata u tranzitu, uključujući i turizam, te prekogranična i malogranična potrošnja, koja je posljedica regionalne konkurentnosti cijena derivata u BiH. Iako se očekivalo da će primjena adaptiranog SSP od 1. 2. 2017. donijeti značajan pad prihoda od carina, ostvaren je neto porast prihoda od 20,9 mil. KM.

U prvom kvartalu 2018. godine nastavljani su pozitivni trendovi u naplati prihoda od indirektnih poreza. Prema preliminarnom izvještaju o gotovinskom toku na JR UIO, u prvom kvartalu 2018. bruto naplata je iznosila 1,701 mlrd. KM. Isplate povrata su bile veće za 25,4 mil. KM u odnosu na prvi kvartal 2017., što je umanjilo efekte bruto naplate. U konačnici neto naplata prihoda od indirektnih poreza je bila veća za 132,7 mil. KM od naplate u prvom kvartalu 2017. godine, odnosno za 10,6%. Vrlo visoka stopa rasta prihoda u prvom kvartalu 2018. u određenoj mjeri odstupa od uobičajene sheme naplate indirektnih poreza. Imajući u vidu, s jedne strane, pad prihoda u decembru u vezi sa uvozom (PDV, akcize), koji je neuobičajen s obzirom

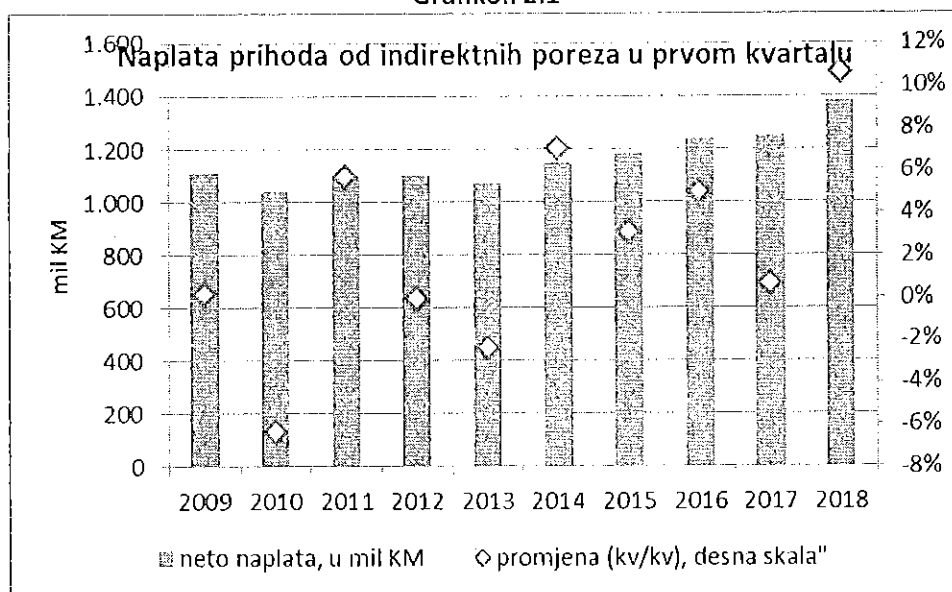
²⁵ "Službeni glasnik BiH", br. 91/2017

²⁶ Nova politika je u primjeni od 1. 8. 2014. (Izmjene Zakona o akcizama u BiH - „Službeni glasnik BiH”, br. 49/14)

²⁷ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2018. godinu („Službeni glasnik BiH”, br. 84/2017).

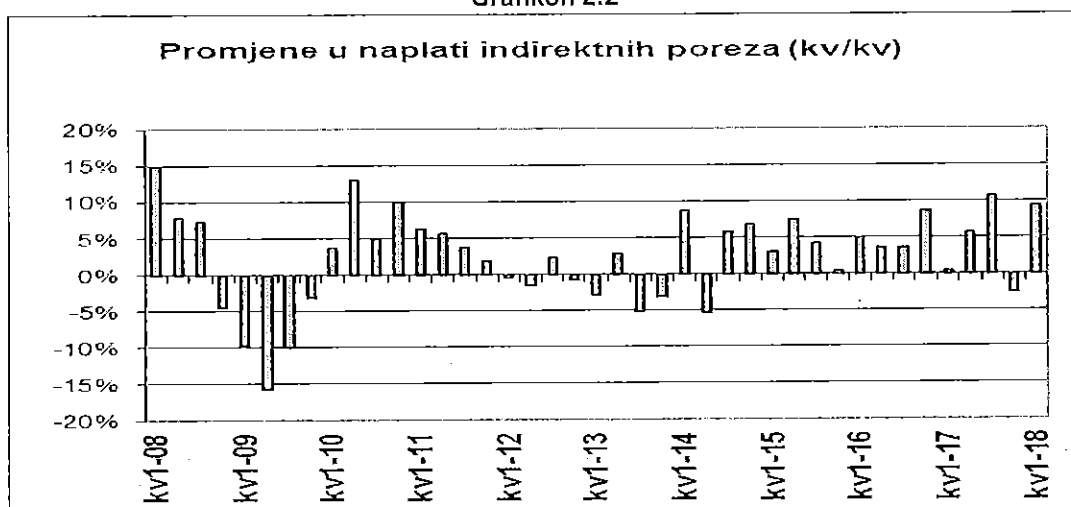
na tradicionalno visoku naplatu krajem godine zbog novogodišnjih praznika, te, s druge strane, diskrepanciju između kretanja uvoza dobara i PDV-a na uvoz u decembru²⁸, može se zaključiti da je došlo do prelijevanja dijela prihoda iz 2017. u 2018. godinu. Isto tako, može se pretpostaviti i da je određeni dio aktivnosti obveznika koji se uobičajeno realizirao krajem godine prenesen u narednu godinu. Bitan faktor neuobičajeno visoke naplate prihoda u prvom kvartalu, a koji nije povezan sa mikroekonomskim i makroekonomskim kretanjima, predstavlja uvođenje novog *softwarea* za PDV od strane UIO tokom februara, čija je etapna implementacija u određenoj mjeri narušila uspostavljenu shemu isplata povrata PDV-a, pomjerajući ih u okvirima zakonskih rokova u mart i april. Poređenje nominalne naplate prihoda od indirektnih poreza u prvom kvartalu 2018. u odnosu na prvi kvartal prethodne godine ukazuje na zaključak da je, i pored visokih isplata povrata, neto naplata prihoda od indirektnih poreza u nominalnom iznosu bila najuspješnija od uspostave UIO (Grafikon 2.1).

Grafikon 2.1

Poređenje naplate prihoda od indirektnih poreza u prvom kvartalu 2018. u odnosu na prvi kvartal prethodne godine ukazuje na zaključak da je naplata prihoda od indirektnih poreza u nominalnom iznosu bila najuspješnija od uspostave UIO (Grafikon 2.2).

Grafikon 2.2

²⁸ Prema podacima Agencije za statistiku BiH, uvoz dobara u decembru 2017. je bio manji za 0,5% u odnosu na isti mjesec 2016., dok je, prema podacima UIO, PDV na uvoz u decembru pao za 4,6% u odnosu na isti mjesec 2017.

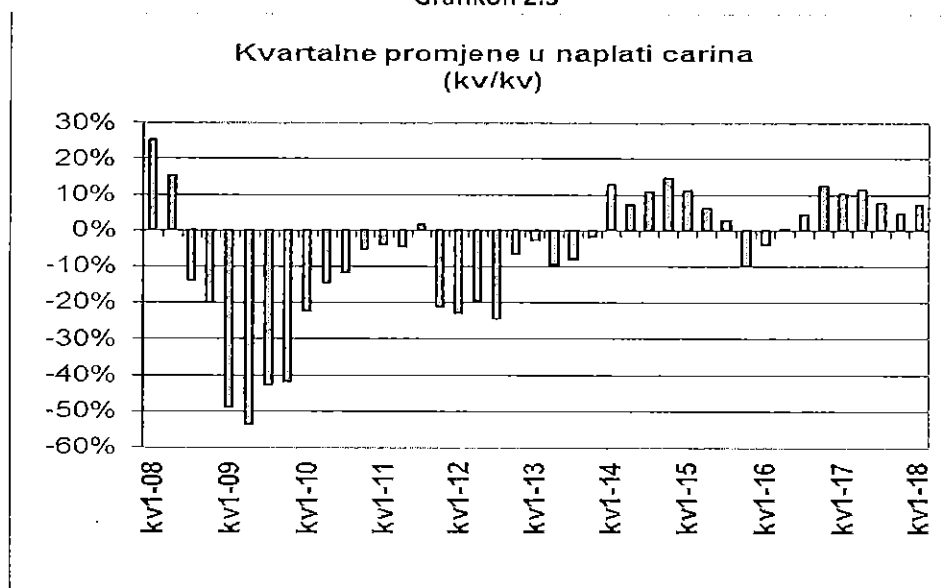
Naplata po vrstama prihoda

Bez obzira na lošu naplatu prihoda u martu, na nivou kvartala ostvaren je rast od 10,6%. Nominalni rast u prvom kvartalu ostvaren je na PDV-u (+54,6 mil. KM), te na prihodima od putarine (+35,6 mil. KM). Pozitivni efekti su ostvareni i u naplati prihoda od akciza (+17,2 mil. KM) i prihoda od carine (+4,4 mil. KM).

Carine

Pozitivan trend u naplati prihoda od carina iz drugog polugodišta 2017. godine, koji je bio samo privremeno prekinut padom prihoda u decembru od 1%, nastavljen je i u prvom kvartalu 2018. godine, s tim da je primjetno usporavanje rasta. Budući da prihodi od carina najvećim dijelom naplaćuju na uvoz dobara iz trećih zemalja, a manjim dijelom na uvoz dobara iz EU koja su ostala pod režimom carina, snažne oscilacije uvoza dobara iz trećih zemalja dovode do oscilacija prihoda od carina. Nakon enormnog pada uvoza iz trećih zemalja u decembru od 51,4%, u januaru je ostvaren rast od 29,1%, što se odrazilo i na rast prihoda od carina od 17,4%. Rast prihoda u januaru iznenađuje i zbog činjenice da je osnovica za poređenja viša, jer je primjena adaptiranog SSP započela tek od februara 2017. god. Pad uvoza iz trećih zemalja u februaru 2018. od 8,9% je dijelom kompenziran rastom uvoza iz EU, te je ostvaren rast prihoda od carina od 7,4%. U martu je ostvaren minimalan rast prihoda od carina od 0,6%, što je kumulativnu stopu rasta u prvom kvartalu smanjilo na 7,2%. Pregled kvartalnih trendova u naplati prihoda od carina pokazuje da je i pored snažnih turbulencija zadržan pozitivan trend koji traje već osam kvartala uzastopno (Grafikon 2.3).

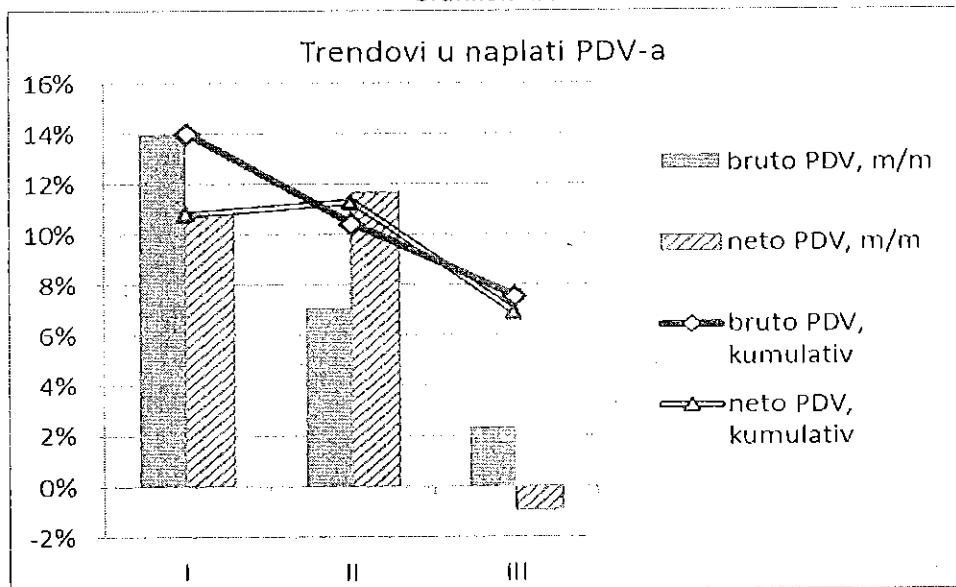
Grafikon 2.3

PDV

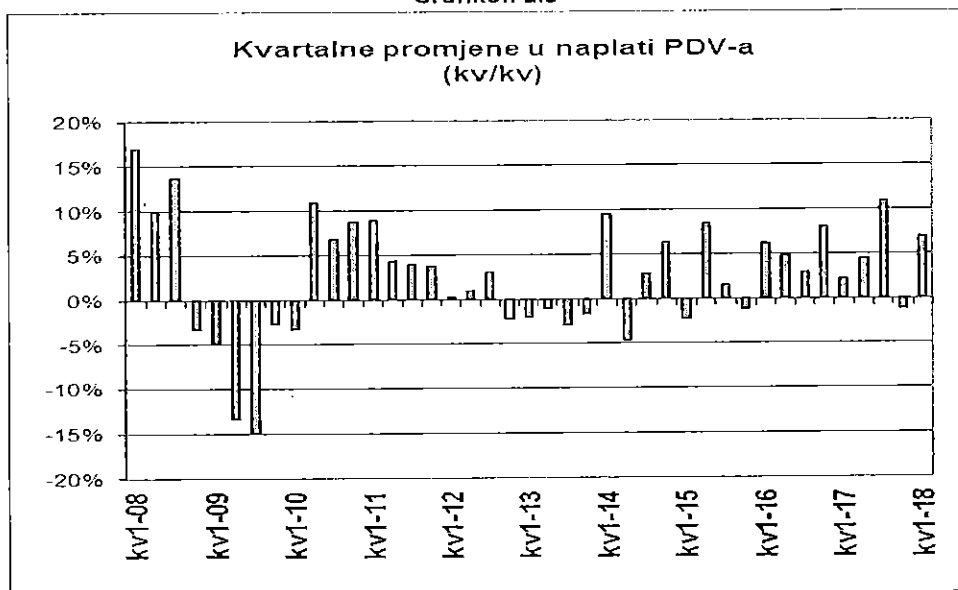
Snažno pogoršanje naplate prihoda od PDV-a u decembru 2017. bilo je uzrokovano padom uvoza i enormnim isplatama povrata PDV-a. Diskrepancija između pada uvoza u decembru i pada PDV-a na uvoz ukazuje da se dio prihoda od uvoza PDV-a zbog rokova plaćanja carinskog duga prelio u januar 2018. godine, kada su ostvarene vrlo visoke stope rasta bruto i neto PDV-a od 14% i 10,8%, respektivno (Grafikon 2.4).

Grafikon 2.4

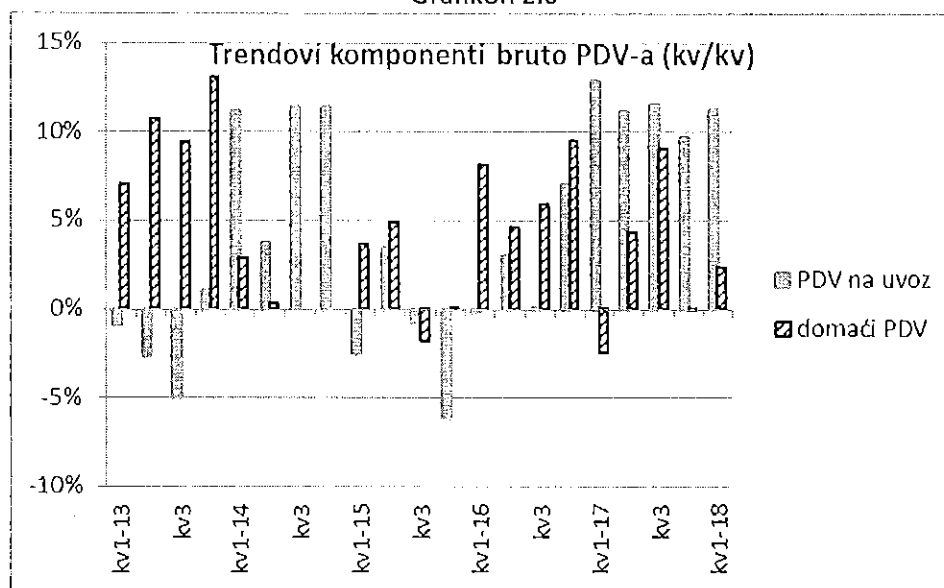

U februaru je nastupila stabilizacija bruto naplate, a u martu je ostvarena stopa rasta od 2,3%. Pomjeranje isplata povrata u februaru zbog uvođenja novog PDV *softwarea* donijelo je visoku stopu rasta neto PDV-a od 11,7%. Snažni rast isplata redovnih i kumuliranih zahtjeva za isplatu povrata PDV-a u martu od 11,7%, uz skroman rast bruto naplate, rezultirao je padom neto prihoda od PDV-a od 0,9% (Grafikon 4). Usporevanje bruto naplate u februaru i martu je dovelo do usporavanja stope rasta kumulativne bruto naplate u prvom kvartalu na, i dalje, vrlo visokih 7,6%, dok je zbog rasta isplata povrata PDV-a od 9,3% stopa rasta kumulativnog neto PDV-a smanjena na 6,9%. Iz pregleda kvartalnih trendova u naplati neto PDV-a može se uočiti da pozitivna kretanja u naplati PDV-a traju već devet kvartala, sa izuzetkom pada u četvrtom kvartalu 2017., koji je, velikim dijelom, posljedica prolongiranja isplate povrata iz prethodnih mjeseci zbog opsežnih kontrola povrata koje je provodio UIO (Grafikon 2.5). S obzirom na to da je prema preliminarnom izvještaju UIO privremeno ostalo neusklađeno 21,8 mil. KM, mogu se očekivati i više stope rasta PDV-a u prvom kvartalu 2018. god. Visok rast bruto PDV-a u prvom kvartalu 2018. rezultat je snažnog rasta PDV-a na uvoz i skromnijeg rasta domaćeg PDV-a (Grafikon 2.6). Nakon usklađivanja neusklađenih prihoda može se očekivati blago poboljšanje u naplati domaćeg PDV-a.

Grafikon 2.5

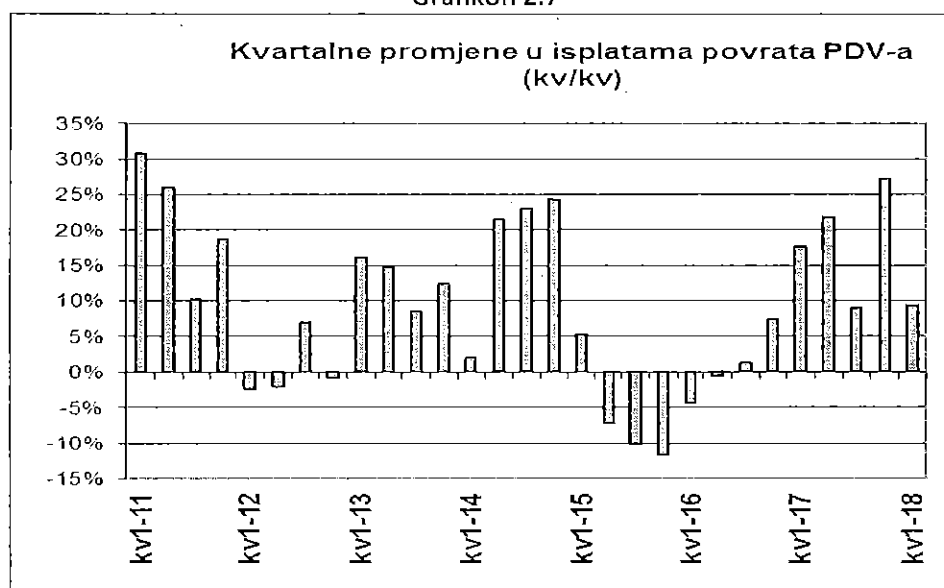

Grafikon 2.6

Poređenje isplate povrata PDV-a u prvom kvartalu u 2018. godini sa 2017. godinom ukazuje na povećanje povrata obveznicima od 13,7% ili +35,9 mil. KM, dok je povrata međunarodnim projektima isplaćeno 10,6 mil. KM manje nego u istom periodu 2017. god. Pregled kvartalnih trendova pokazuje da je relativni rast povrata PDV-a u prvom kvartalu i pored nominalnog rasta bio znatno niži nego u 2017. godini (Grafikon 2.7). Međutim, prosječna stopa izdvajanja iz bruto PDV-a za isplatu povrata u prvom kvartalu 2018. iznosila je 27,3%, što je za 0,6 postotnih poena viša nego u 2017., a znatno viša nego u prethodnim godinama.

Grafikon 2.7

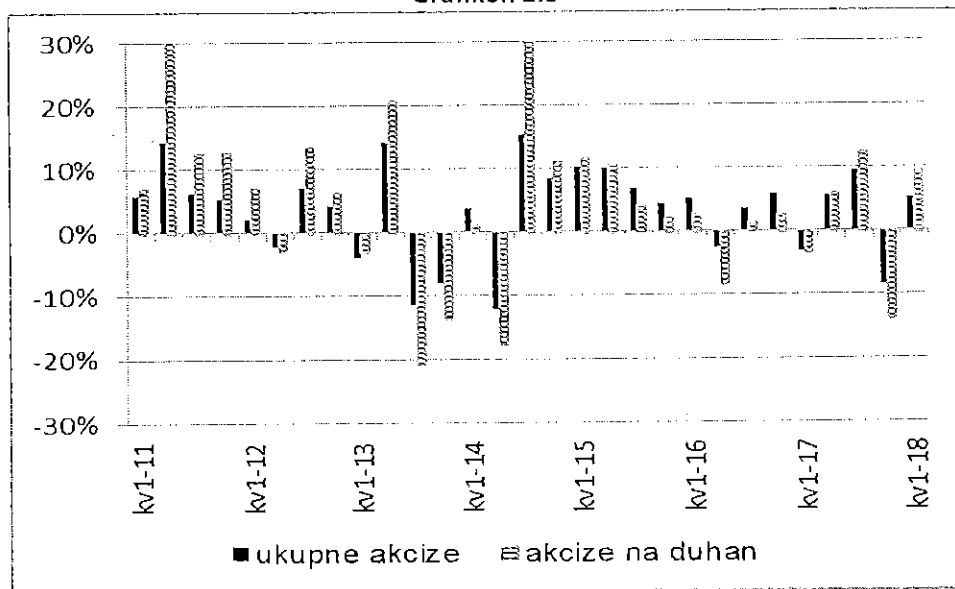

Akcize i putarina

Negativni trendovi u naplati prihoda akciza, koji su trajali od septembra 2017. godine, zaustavljeni su u januaru i februaru 2018. kada je zabilježen rast od 20,5%, odnosno 8,3%. Snažan rast u prvim mjesecima 2018. posljedica je pojačane potrošnje prije najavljenih povećanja maloprodajnih cijena cigareta od strane uvoznika i domaće duhanske industrije, kao i povećane potražnje za derivatima nafte pred početak primjene većih poreza na derivate nafte 1.2.2018. godine. Imajući to u vidu, snažan pad prihoda od akciza od 11,2% u martu je bio očekivan. Enorman pad prihoda od akciza od 60,3% u martu je ostvaren na domaće duhanske prerađevine. Na domaće derivate nafte prikupljeno je 28,8% manje prihoda od akciza nego u istom mjesecu

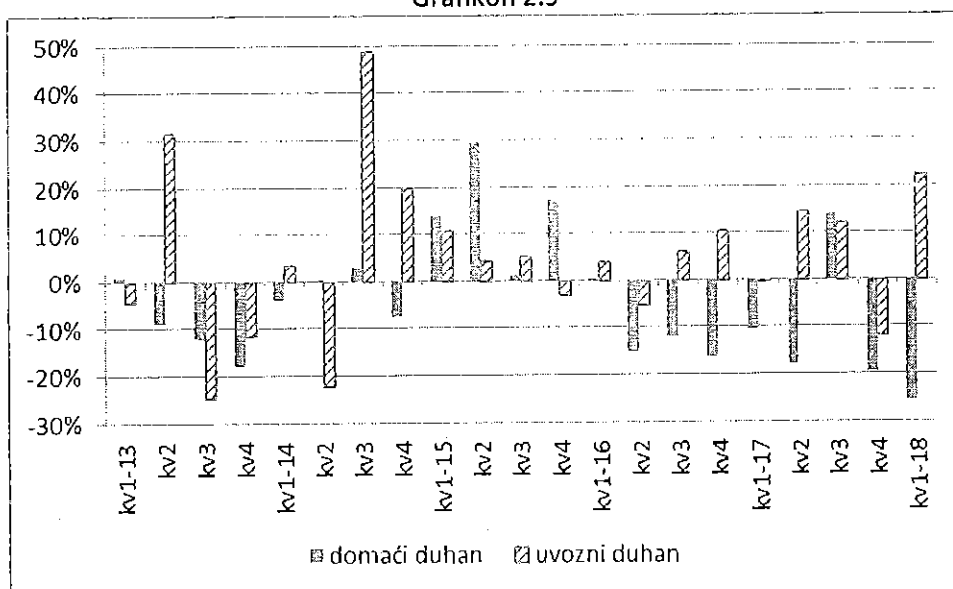
2017. godine, a na uvozne 5,8%. Snažan pad prihoda od akciza je ostvaren i na grupaciji pivo, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića. Rast prihoda ostvaren je samo na akcizama na uvozne cigarete i na akcizama na kafu. I pored vrlo loše naplate akciza u martu na nivou prvog kvartala 2018. godine ostvaren je rast prihoda od akciza od 5,5% (Grafikon 2.8). Nominalni efekti u naplati prihoda od akciza potječu samo od akciza na duhanske prerađevine, dok je na ostalim proizvodima naplaćeno manje prihoda od akciza nego u istom periodu 2017. godine.

Grafikon 2.8

I pored loše naplate akciza u martu kvartalni rast prihoda od akciza na duhanske prerađevine je iznosio 9,6%. Analiza strukture prihoda od akciza ukazuje da rast prihoda potječe od uvezenih duhanskih prerađevina. Na nivou kvartala prihodi od akciza na uvozne duhanske prerađevine su veći čak za 22,5% u odnosu na isti kvartal 2017. godine, dok su prihodi od domaće akcize manji čak za 25,75% (Grafikon 2.9).

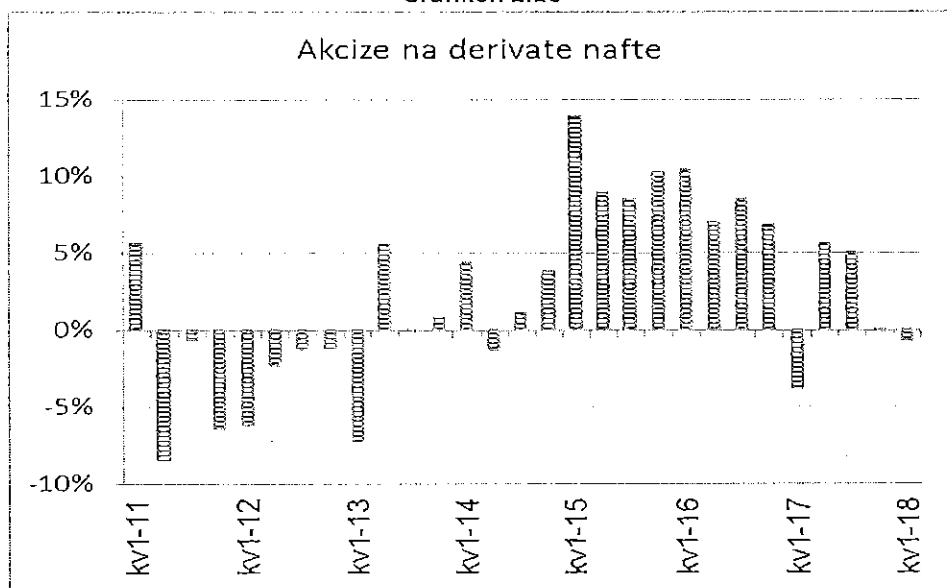
Grafikon 2.9

Usvajanje izmjena Zakona o akcizama u decembru 2017. proizvelo je povećanje potrošnje derivata u januaru 2018. godine koje je rezultiralo rastom prihoda od akciza na uvezene derivate nafte u januaru od 26,2%, te rastom prihoda od akciza na domaće derivate nafte u februaru od 6,6%. Rast maloprodajnih cijena po dvije osnove – rasta cijena nafte na svjetskom tržištu i rasta domaćih poreza, doveo je do snažnog pada potrošnje derivata i, posljedično, pada prihoda od akciza. Padom prihoda od akciza u martu kvartalna naplata akciza

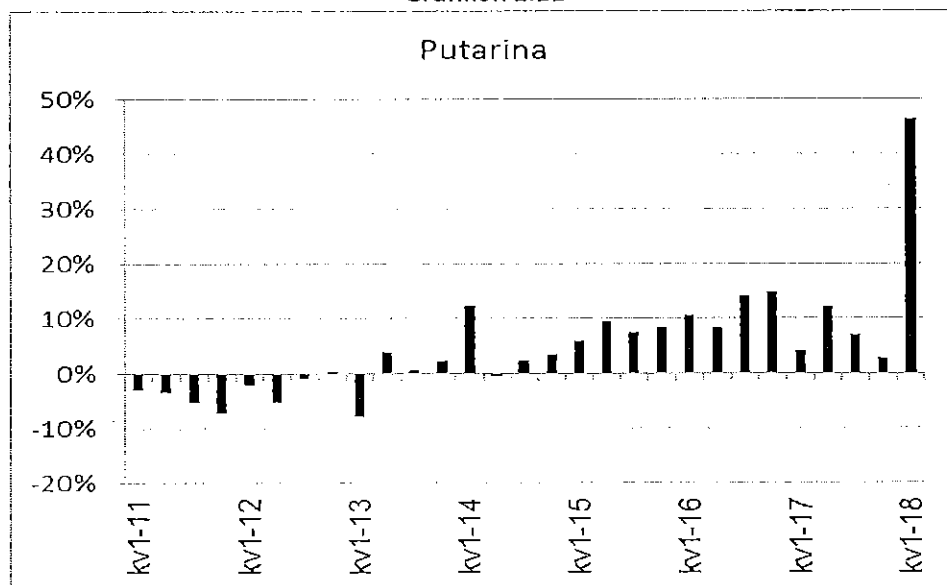
na derivate je prešla u negativnu zonu rasta, s tim da je zadržan pozitivan rast od 6,5% na akcize na uvezene derivate nafte, dok je na domaćim akcizama u prvom kvartalu ostvaren pad u naplati od 15% (Grafikon 2.10).

Grafikon 2.10

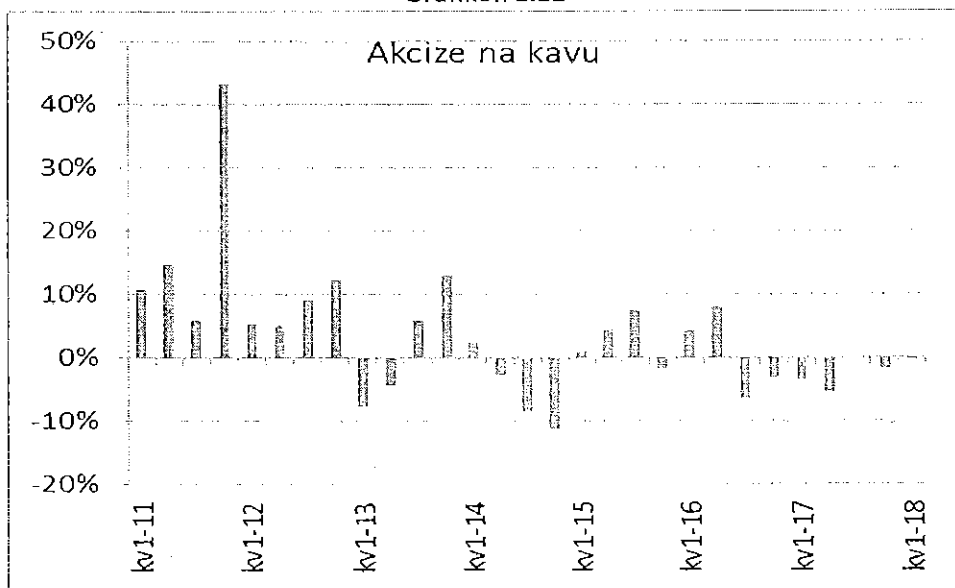
Povećanje stope putarine na derivate nafte od 1.2.2018. donijelo je enorman rast prihoda od putarine u februaru i martu, što je rezultiralo kvartalnim rastom od 46,2% (Grafikon 2.11).

Grafikon 2.11

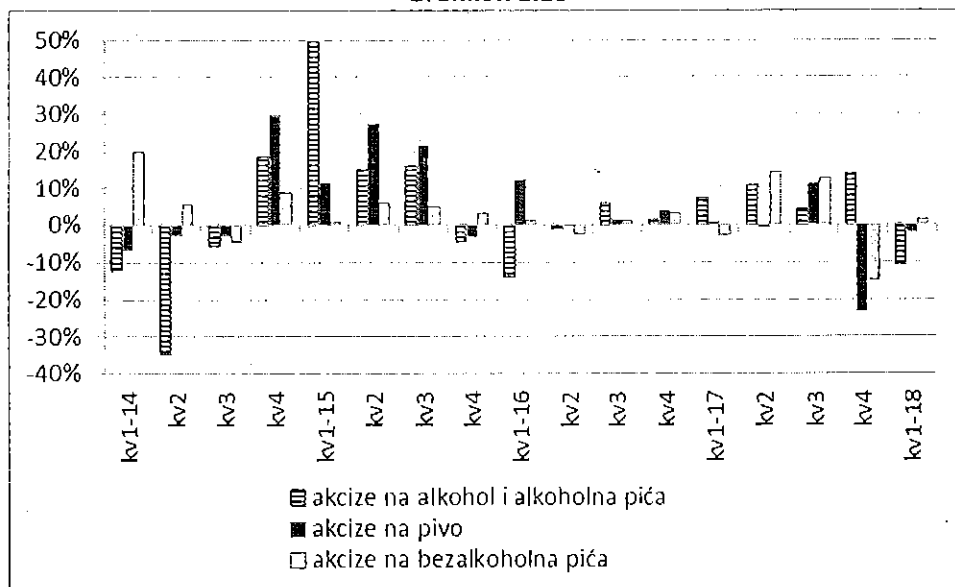
U prvom kvartalu 2018. nastavljen je trend stagnacije prihoda od akciza na kafu na nivou naplate iz uporednog kvartala prethodne godine (Grafikon 2.12).

Grafikon 2.12

Nakon sedam kvartala pozitivnog rasta, u prvom kvartalu 2018. je ostvaren pad prihoda od akciza na alkohol i alkoholna pića od 11,1%. Negativni trendovi u naplati akciza na bezalkoholna pića iz četvrtog kvartala 2017. su bili privremeni, a u prvom kvartalu 2018. je ostvaren skromni rast od 1,4% (Grafikon 2.13). Međutim, negativni trendovi u naplati akciza na pivo iz četvrtog kvartala 2017. su nastavljeni i u prvom kvartalu, ali sa manjim intenzitetom. Zabilježen je pad prihoda od akciza na pivo od 2,2%. S obzirom na to da je na uvezeno pivo ostvaren rast akciza od 7,5%, pad ukupnih akciza je posljedica snažnog pada naplaćenih akciza na domaća piva od 16,1%.

Grafikon 2.13

PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2018-2021. godine date su u narednoj tabeli.

Tabela 2.1 Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2018-2021. godine

Vrsta prihoda (neto)	u mil. KM					stopa rasta			
	2017. (Izvršenje)	2018.	2019.	2020.	2021.	2018.	2019.	2020.	2021.
PDV	3.576,1	3.728,0	3.861,0	3.987,7	4.121,0	4,2%	3,6%	3,3%	3,3%
Akcize	1.464,8	1.450,5	1.456,7	1.491,7	1.528,5	-1,0%	0,4%	2,4%	2,5%
Carine	269,1	288,2	304,9	322,6	341,6	7,1%	5,8%	5,8%	5,9%
Putarina	382,5	573,9	602,2	611,8	622,2	50,0%	4,9%	1,6%	1,7%
Ostalo	33,4	39,7	40,1	40,5	40,9	18,9%	1,0%	1,0%	1,0%
UKUPNO	5.726,0	6.080,4	6.264,9	6.454,4	6.654,3	6,2%	3,0%	3,0%	3,1%
Namjenska putarina *	-152,8	-352,5**	-376,5	-382,5	-389,0	130,7%	6,8%	1,6%	1,7%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.573,2	5.727,9	5.888,4	6.071,8	6.265,2	2,8%	2,8%	3,1%	3,2%

Napomene: *) Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte

**) Iznos namjenske putarine koja će se raspodijeliti korisnicima u 2018. godini prema odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda²⁹ ne odgovara u potpunosti iznosu projektirane namjenske putarine prikazanom u Tabeli 1 (352,5 mil KM) zbog primjene novog modela raspodjele prikupljene namjenske putarine od 1.2.2018. prema kojem se raspodjela ne vrši na dnevnoj bazi, nego naknadno, po završetku mjeseca za prethodni mjesec na osnovu preliminarog/konačnog izvještaja UIO o naplaćenim prihodima po vrstama. Raspodjele namjenske putarine od 0,10 KM/litar derivata po starom modelu dnevne raspodjele okončana je 31.1.2018., a raspodjela namjenske putarine od 0,25 KM/litar derivata entitetima i Brčko Distriktu prema novom modelu započela je tek u martu 2018.

Projekcije prihoda za 2018. godinu

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena efekata izmjene Zakona o akcizama, primjene adaptiranog SSP i Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA, projektirana neto naplata prihoda od indirektnih poreza za 2018. godinu iznosi 6.080,4 mil. KM, što je za 6,2% više nego u 2017. godini.

Najveći doprinos projektiranom rastu prihoda od 354,4 mil. KM imaju prihodi od putarine (191,4 mil. KM), odnosno namjenske putarine zbog primjene viših stopa od 1.2.2018. godine. Nakon toga slijede prihodi od PDV-a, za koje je predviđen rast od 151,9 mil. KM. Carine i ostali prihodi nemaju značajno učešće u planiranom rastu prihoda, dok akcize imaju negativne efekte (-14,3 mil. KM).

Carine

Projekcija prihoda od carina za 2018. godinu iznosi 288,2 mil. KM, a zasnovana je na tekućim trendovima naplate i projekcijama rasta uvoza.

²⁹ "Službeni glasnik BiH", br. 91/17

PDV

Projekcija prihoda od PDV-a za 2018. godinu iznosi 3.728,0 KM, što je za 4,2 % više od naplate u prethodnoj godini. Projektirana stopa rasta godišnje naplate je ispod ostvarene u prvom kvartalu, a zasnovana je na projekcijama makroekonomskih pokazatelja za 2018. godinu, kao i na tekućim trendovima naplate ovih prihoda, koji ukazuju na usporavanje rasta prihoda u odnosu na snažne stope rasta na samom početku godine, koje su velikim dijelom uzrokovane jednokratnim efektima.³⁰

Akcize i putarina

Nakon dugogodišnjeg rasta prihoda od akciza (izuzetak je pad u 2013. godini) u 2018. godini je planiran pad prihoda od akciza od 1,0%.

Prihodi od akciza na duhan

Projekcije akciza na duhanske prerađevine u 2018. temelje se na primjeni odluke Upravnog odbora UIO kojom je specifična akciza na cigarete povećana za 0,15 KM/paklici i iznosi 1,50 KM/paklici, a specifična akciza na rezani duhan na 104 KM/kg³¹. Pretpostavlja se da će se novo poresko opterećenje u cijelosti prenijeti na maloprodajne cijene. Rast maloprodajnih cijena cigareta neminovno stvara pritisak za jačanje supstitucije potrošnje jeftinijih cigareta potrošnjom rezanog duhana. Budući da rast cijena cigareta prati i rast cijena rezanog duhana, očekuje se snaženje crnog tržišta duhana, odnosno supstitucija legalnih duhanskih prerađevina cigaretama proizvedenih ručnim motanjem ili neleganom proizvodnjom iz nebrendiranog duhana. Očekuje se da će maloprodajne cijene cigareta u prosjeku porasti za 7,7% i, u najboljem slučaju, ukoliko se intenziviraju mjere u borbi protiv crnog tržišta, jediničnu elastičnost potrošnje cigareta, pri čemu će tržište domaćih duhanskih prerađevina imati lošije performanse, u smislu vrijednosti, udjela i kretanja potrošnje, dok će tržište uvoznih duhanskih prerađevina pokazivati određenu stabilnost. To je ujedno i pokazatelj uznapredovalog procesa polarizacije potrošača s obzirom na visinu dohotka koji traje od 2011. godine, a koji se manifestirao migriranjem potrošača sa nižim dohocima sa tržišta cigareta na tržište rezanog duhana (legalnog i sve više nelegalnog) i snažnom kontrakcijom udjela jeftinijih cigareta u sve manjem legalnom tržištu cigareta. S druge strane, potrošnja uvoznih duhanskih prerađevina se pokazala manje elastičnom, iako se radi o skupljim brendovima, budući da su konzumenti osobe sa višim dohocima ili drugim izvorima primanja. Konačno, velika nepoznanica u pogledu naplate prihoda od akciza na duhanske prerađevine u 2018. predstavlja unakrsna elastičnost potrošnje duhanskih prerađevina nerezidenata u odnosu na rast cijena naftnih derivata u BiH nakon stupanja na snagu izmjena Zakona o akcizama. Podaci o mjesečnoj naplati prihoda od akciza na duhanske prerađevine u 2017. su pokazali slične trendove u naplati akciza na derivate nafte i duhanske prerađevine, sa maksimumom u ljetnim mjesecima. Budući da je potražnja duhanskih prerađevina od strane nerezidenata u prekograničnom i tranzitnom prometu izvedena iz potražnje za jeftinijim derivatima nafte, snažni rast maloprodajnih cijena derivata nafte negativno će se odraziti i na promet duhanskih prerađevina. Slijedom navedenog, ne bi trebalo očekivati rast vrijednosti tržišta duhanskih prerađevina u 2018. godini, već prekompoziciju u korist uvoznih duhanskih prerađevina. U takvim okolnostima rast poreskog opterećenja nakon posljednjeg povećanja specifične akcize bi u najboljem slučaju trebao donijeti isti nivo prihoda od akciza na duhanske prerađevine kao i u 2017. godini.

Prihodi od akciza na naftu

Snažan rast akciza na naftu na samom početku godine posljedica je povećane potražnje za derivatima nafte pred početak primjene većih poreza na derivate nafte 1.2.2018. godine. Očekivani pad ovih prihoda u mjesecu martu doveo je kumulativ akciza na naftu u negativnu zonu (-0,7%). Budući da se i u narednim mjesecima zbog većih cijena očekuje pad potrošnje derivata, za akcize na naftu je u 2018. godini projektirana negativna stopa rasta (- 2,1%).

³⁰ Više u dijelu 2.2. Naplata po vrstama prihoda, dio 2.2.2. PDV

³¹ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2017. godinu („Službeni glasnik BiH“, br. 84/2017).

Ostale kategorije akciza

U skladu s tekućim trendovima naplate i projekcijama DEP-a projektirane su ostale kategorije akciza (bezalkoholna pića, kafa, alkohol i pivo). S obzirom na njihovo neznatno učešće u prihodima od akciza, njihovo kretanje nema značajnijeg utjecaja na dinamiku ukupnih prihoda od akciza.

Putarina

Projekcija prihoda od putarine za 2018. godinu uključuje efekte izmjena Zakona o akcizama od 1.2.2018. godine i iznosi 573,9 mil. KM, što je za čak 50% više od naplate putarine u 2017. godini. Rast prihoda odnosi se samo na namjensku putarinu za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva, dok je kod putarine koja se naplaćuje po stopi 0,15 KM/l i koja podliježe redovnoj raspodjeli sa Jedinstvenog računa UINO čak planiran pad prihoda (-3,5%).

Projekcije za period 2019-2021. godine

Projektirane stope rasta prihoda za 2019., 2020., i 2021. godinu iznose 3,0%, 3,0% i 3,1% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projektiranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2018. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti akciza na derivate nafte i putarine.

Najveći generator suficita prihoda od indirektnih poreza u navedenom periodu je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta. U sve tri navedene godine prihodi od PDV-a generiraju više od dvije trećine apsolutnog godišnjeg projektiranog rasta prihoda.

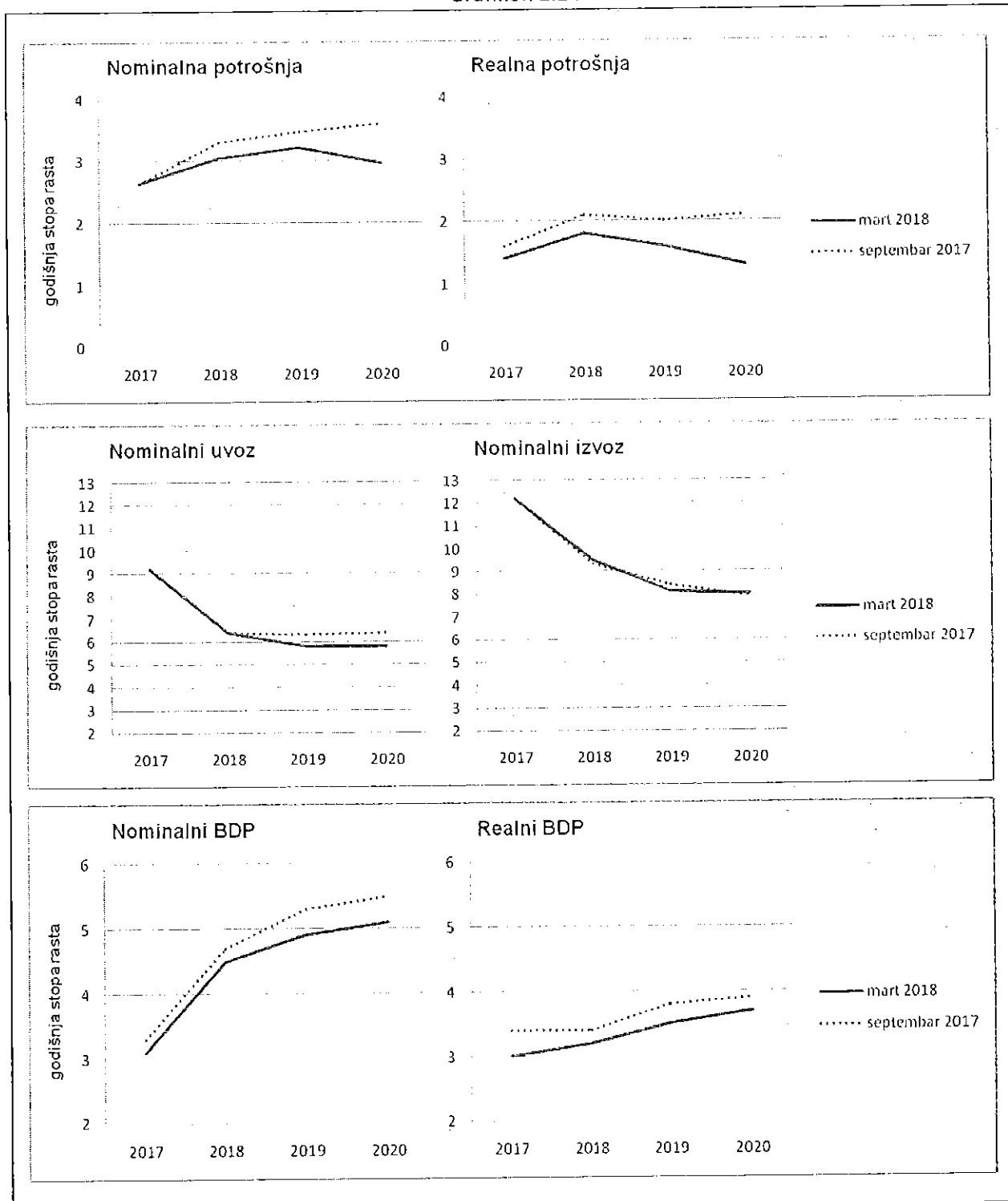
Projekcije prihoda od akciza na duhanske prerađevine za 2019. temelje se na rastu specifične akcize na nivo od 1,65 KM/paklici. Ukoliko se novo dodatno poresko opterećenje (akciza + PDV) prevale u cijelosti na maloprodajne cijene ukupan iznos akciza sadržan u maloprodajnim cijenama svih brendova cigareta bi trebao biti viši od zakonom propisanog plafona od 176 KM/1000 kom (ili 3,52 KM/paklici). Time bi se proces harmonizacije poreskog opterećenja cigareta s važećim standardom EU (90 EUR/1000 kom) okončao u 2019. godini. Novo povećanje akciza u 2019. godini donijet će daljnje pogoršanje na tržištu cigareta, jačanje crnog tržišta i eroziju prihoda. Okončanje procesa harmonizacije bi u 2020. i 2021.g. trebalo dovesti do stabilizacije tržišta i rasta prihoda od akciza u skladu s projekcijama rasta potrošnje i dohotka. Polazeći od navedenih pretpostavki, u 2019. se očekuje pad prihoda od akciza od 0,9%, a u 2020. i 2021. rast od 3,1% i 3,2% respektivno.

Prihodi od putarine ne doprinose značajno planiranom apsolutnom rastu prihoda u periodu 2019-2021. godine, zbog iscrpljivanja efekata rasta poreskih stopa. Nešto veći rast je planiran jedino u 2019. godini (28,2 mil. KM), jer viša stopa namjenske putarine nije bila u primjeni od samog početka 2018. godine.

Razlike u odnosu na prethodne projekcije

S obzirom na to da nije bilo značajnijih izmjena u projekcijama makroekonomskih pokazatelja za period 2019-2021. u odnosu na projekcije iz septembra za navedeni period (Grafikon 2.14), razlike u projekcijama prihoda od indirektnih poreza najvećim dijelom potječu od uključivanja efekata izmjena Zakona o akcizama (od 1.2.2018. god) i razlika u izvršenju prihoda u 2017. godini u odnosu na projekcije. Treba imati na umu da su u DEP-ovom dokumentu iz marta 2018. godine, koji je osnova projekcija prihoda od indirektnih poreza, makroekonomski pokazatelji za 2017. godinu još uvijek projekcije, a ne zvanični podaci.

Grafikon 2.14

Izvor: Projekcije Direkcije za ekonomsko planiranje (septembar 2017. i mart 2018.)

Tabela 2.2 Razlike u odnosu na projekcije iz oktobra 2017.g.

Prihodi u 2017. god.	u mil. KM		
Vrsta prihoda (neto)	Projekcija	Naplata	Razlika
PDV	3.621,9	3.576,1	-45,8
Akcize	1.497,1	1.464,8	-32,3
Carine	272,0	269,1	-2,9
Putarina	379,9	382,5	2,6
Ostalo	41,2	33,4	-7,8
UKUPNO	5.812,1	5.726,0	-86,1

Projekcije indirektnih poreza za 2017. godinu iz oktobra prošle godine rađene su na osnovu podataka o naplati prihoda za period januar - septembar 2017. godine. Kumulativna stopa rasta neto prihoda je u septembru iznosila 5,7%, što je bilo iznad projektirane godišnje stope rasta za 2017. godinu (5,1%). Već je u mjesecu oktobru kumulativna stopa naplate (4,9%) pala ispod projektirane godišnje stope. U narednom periodu je zbog eskalacije povrata i pada prihoda od akciza nastavljeno pogoršanje trendova naplate, pa je u konačnici kumulativna naplata u decembru bila za 1,6 p.p. ispod projektirane stope.

Projekcije za 2018 – 2020. god.

Projekcije za 2018. godinu su revidirane naviše za 77,7 mil. KM (Tabela 2.3) u odnosu na oktobarske projekcije. Iako nije bilo značajnijih revidiranja projekcija makroekonomskih pokazatelja od strane DEP-a, naniže su revidirane projekcije prihoda od PDV-a i akciza. Projekcije prihoda od PDV-a i akciza na duhan su revidirane naniže najvećim dijelom zbog niže osnovice u 2017. godini u odnosu na projekcije iz oktobra, dok su projekcije prihoda od akciza na naftu revidirane zbog negativnih očekivanja u pogledu kretanja potrošnje derivata zbog rasta stope oporezivanja i cijena.

Projekcija prihoda od putarine za 2018. godinu je viša za čak 186,0 mil. KM i potječe od uključivanja efekata izmjena Zakona o akcizama od 1. 2. 2018. godine. Rast prihoda u odnosu na oktobarske projekcije odnosi se na namjensku putarinu (+197,3 mil. KM), dok je putarina koja se naplaćuje po stopi 0,15 KM/l čak revidirana naniže (-11,3 mil. KM).

Tabela 2.3 Razlike u odnosu na projekcije iz oktobra 2017. god.

Vrsta prihoda (neto)	u mil. KM		
	2018.	2019.	2020.
PDV	-42,5	-72,2	-125,4
Akcize	-63,7	-77,0	-89,8
Carine	-0,6	-1,4	-2,7
Putarina	186,0	206,5	207,8
Ostalo	-1,7	-1,5	-1,3
UKUPNO	77,7	54,4	-11,3

Projekcije za 2019. godinu revidirane su naviše za 54,4 mil. KM. Prihodi od PDV-a i akciza revidirani su naniže zbog promjena u osnovicama za poređenje (2018. godina), dok su prihodi od putarine revidirani naviše zbog uključivanja efekata viših stopa oporezivanja derivata. Dok su u 2019. godini korekcije prihoda naviše od namjenske putarine bile više od korekcija naniže svih drugih prihoda, u 2020. godini je bilo obrnuto, pa su projekcije ukupnih prihoda revidirane naniže u odnosu na oktobarske projekcije (-11,3 mil. KM).

Rizici po projekcije

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu ostvarenje projektovanog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2018- - 2021. je podložno sljedećim rizicima:

- projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a; svako odstupanje ovih parametara od projektiranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini;
- jačanje crnog tržišta duhanskih prerađevina, uzrokovano bržim rastom poreznog opterećenja cigareta u BiH u odnosu na zemlje u okruženju, može ugroziti izvršenje projekcija prihoda od akciza na cigarete;
- pojava eksternih šokova, u vidu rasta cijena nafte i derivata na svjetskom tržištu izvan sadašnjih očekivanja pogodit će tržište derivata u BiH i negativno će se odraziti na potrošnju derivata, a time i na izvršenje projekcija prihoda od akciza na derivate i putarine iz cijene naftnih derivata.

3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BiH

Primarni fiskalni bilans, definiran u skladu sa članom 1. stav 2. Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini, planira se u 2019. godini u vidu suficita, u iznosu 110,9 mil. KM ili 0,32% projektiranog BDP-a za 2019. godinu³², od čega:

- institucije BiH planiraju deficit od 82,4 mil. KM,
- Republika Srpska planira suficit od 90,7 mil. KM,
- Federacija BiH planira suficit od 108,4 mil. KM i
- Brčko Distrikt planira deficit od 5,8 mil. KM.³³

NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE

Nivo javnih rashoda, kao udio u BDP-u, u periodu 2019-2021. godine treba smanjivati s ciljem da nivo javnih rashoda konsolidirano na nivou BiH bude ispod 40% BDP-a.

Tabela 3.1 Ukupni javni rashodi u BiH u periodu 2018-2021. godine (u mil. KM)

Rashodi	2018.	2019.	2020.	2021.
Institucije BiH	950,0	962,6	954,4	952,4
Federacija BiH	9.094,6	8.822,5	8.862,0	8.893,9
Republika Srpska	4.359,0	4.322,9	4.352,1	4.414,9
Brčko Distrikt	205,4	207,5	209,5	209,5
Ukupno rashodi (konsolidirano)	14.609,0	14.315,5	14.378,0	14.470,7

³² Prema procjenama DEP-a, BDP za 2019. godinu u BiH je projektiran u iznosu 34.909 mil. KM.

³³ Pogledati tabele od 3.2 do 3.6.

BDP	33.266	34.909	36.685	38.652
Institucije BiH				
Federacija BiH	27,3%	25,3%	24,2%	23,0%
Republika Srpska	13,1%	12,4%	11,9%	11,4%
Brčko Distrikt	0,6%	0,6%	0,6%	0,5%
Ukupno u BDP-u	43,9%	41,0%	39,2%	37,4%

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

U periodu 2019. - 2021. godine potrebno je učiniti dodatne napore kako bi se promijenila struktura javne potrošnje u pravcu jačanja kapitalnih investicija, a na teret smanjenja tekućih rashoda.

TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA

Struktura rashoda budžeta je ilustrativna i okvirna, a svaki nivo vlasti u skladu sa usvojenim politikama utvrđuje konačnu strukturu rashoda i prihoda u svojim DOB-ovima i godišnjim budžetima. U Tabelarnom pregledu okvira budžeta (u nastavku) dat je konsolidirani pregled prihoda, rashoda, finansiranja i primarnog bilansa za period 2018-2021. godine, odnosno pregled za institucije BiH, Republiku Srpsku, Federaciju BiH i Brčko Distrikt, te konsolidirano za BiH.

Izveštaj uključuje:

- prihode, rashode i finansiranje budžeta Institucija BiH (Tabela 3.2);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Republike Srpske (fond 01) i fondova 02 do 05; prihode, rashode i finansiranje korisnika budžeta Republike koji posluju putem vlastitih bankovnih računa izvan GKT; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova JP "Putevi RS" i JP "Autoputevi RS", te ino projekte, sredstva "escrow" računa i putarine (Tabela 3.3);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta FBiH; prihode, rashode i finansiranje budžeta kantona; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova i kantonalnih direkcija za ceste, prihode, rashode i finansiranje javnih preduzeća i ino projekte (Tabela 3.4) i
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Brčko Distrikta i fondova u Brčko Distriktu (Tabela 3.5).

Napomena: Prilikom poređenja izveštaja po nivoima treba voditi računa o razlikama u obuhvatu podataka.

Institucije BiH

Tabela 3.2. Okvir budžeta institucija BiH (u mil. KM)

INSTITUCIJE BiH	2017	2018	2019	2020	2021
Prihodi	925,7	889,0	880,3	889,4	888,1
Poreski prihodi	750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
Indirektni porezi	750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
Direktni porezi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali poreski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi i transferi	13,1	1,1	0,5	0,5	0,7
Ostali prihodi	162,6	137,9	129,8	138,9	137,4
Rashodi	948,1	950,0	962,6	954,4	952,4
Bruto plate i naknade	640,9	674,8	686,0	688,7	691,5
Izdaci za materijal i usluge	160,5	184,4	178,6	181,1	180,5
Kamate	0,8	0,9	1,1	1,0	1,0
Subvencije, socijalna davanja i transferi	21,7	32,3	16,9	15,1	13,1
Ostali rashodi	27,9	20,7	27,1	24,9	26,0
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	96,3	42,5	52,9	41,6	40,3
Billans	-22,4	-61,0	-82,3	-63,0	-64,3
Finansiranje	22,4	61,0	82,3	63,0	64,3
Domaće	1,9	61,0	85,7	9,6	6,6
Otplata unutrašnjeg duga	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo (+/-)	1,9	61,0	85,7	9,6	6,6
Vanjsko	20,5	0,0	-3,3	-4,6	-4,6
Povlačenje ino kredita	20,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	0,0	0,0	-3,3	-4,6	-4,6
Nepokriveni višak rashoda	0,0	0,0	0,0	58,0	62,3

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

Tabela 3.3. Okvir budžeta Republike Srpske (u mil. KM)

REPUBLIKA SRPSKA	2017	2018	2019	2020	2021
Prihodi	4.040,2	4.309,5	4.413,6	4.546,8	4.686,8
Poreski prihodi	2.094,0	2.295,3	2.384,3	2.465,7	2.557,8
Indirektni porezi	1.618,7	1.774,8	1.857,9	1.932,7	2.006,3
Direktni porezi	466,5	494,6	513,8	531,9	550,4
Ostali poreski prihodi	8,8	25,8	12,6	1,1	1,1
Doprinosi	1.426,8	1.480,5	1.517,3	1.553,4	1.588,5
Grantovi i transferi	24,4	32,8	20,8	20,6	17,7
Ostali prihodi	495,0	500,9	491,1	507,1	522,9
Rashodi	3.978,3	4.359,0	4.322,9	4.352,1	4.414,9
Bruto plate i naknade	964,9	980,6	989,6	992,4	997,0
Izdaci za materijal i usluge	346,5	376,3	382,8	382,0	387,1
Kamate	131,4	141,4	149,0	150,3	149,0
Subvencije, socijalna davanja i transferi	2.070,5	2.173,4	2.271,0	2.306,2	2.337,3
Ostali rashodi	107,4	146,7	155,9	168,2	178,0
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	357,6	540,7	374,7	353,0	366,4
Bilans	61,9	-49,5	90,7	194,7	271,9
Finansiranje	-61,9	49,5	-90,7	-194,7	-271,9
Domaće	6,6	-384,1	-185,4	-120,6	-56,8
Otplata unutrašnjeg duga	-333,9	-532,8	-331,8	-248,4	-308,5
Ostalo (+/-)	340,5	148,7	146,4	127,9	251,7
Vanjsko	-59,0	433,6	62,4	-91,3	-228,7
Povlačenje ino kredita	276,4	757,5	322,8	134,9	17,7
Otplata glavnice ino kredita	-335,5	-323,8	-260,4	-226,3	-246,4
Nepokriveni višak rashoda	-9,4	0,0	32,4	17,3	13,6

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Federacija BiH

Tabela 3.4 Okvir budžeta Federacije BiH (u mil. KM)

FEDERACIJA BiH	2017	2018	2019	2020	2021
Prihodi	8.554,1	9.067,9	8.930,9	9.172,6	9.348,9
Poreski prihodi	3.993,2	4.225,4	4.307,0	4.442,5	4.588,5
Indirektni porezi	3.189,1	3.443,4	3.407,4	3.518,4	3.638,1
Direktni porezi	804,1	782,0	899,6	924,1	950,4
Ostali poreski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	3.204,0	3.217,3	3.233,4	3.249,5	3.265,8
Grantovi i transferi	46,6	116,1	65,4	105,8	118,2
Ostali prihodi	1.310,3	1.509,1	1.325,1	1.374,8	1.376,4
Rashodi	7.822,4	9.094,6	8.822,5	8.862,0	8.893,9
Bruto plate i naknade	1.776,3	1.881,2	1.899,2	1.903,6	1.908,0
Izdaci za materijal i usluge	1.776,6	1.842,4	1.850,1	1.859,3	1.870,0
Kamate	131,7	165,6	166,1	184,0	191,9
Subvencije, socijalna davanja i transferi	3.880,3	4.140,6	3.866,0	3.876,5	3.889,5
Ostali rashodi	0,0	31,0	31,1	31,3	31,3
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	257,5	1.033,8	1.010,0	1.007,3	1.003,2
Bilans	731,7	-26,7	108,4	310,6	455,0
Finansiranje	-731,7	26,7	-108,4	-310,6	-455,0
Domaće	-139,2	-148,1	-71,0	-58,0	-39,9
Otplata unutrašnjeg duga	-429,2	-418,1	-521,0	-538,0	-499,9
Ostalo (+/-)	290,0	270,0	450,0	480,0	460,0
Vanjsko	-283,3	-99,5	-37,8	-104,1	-53,9
Povlačenje ino kredita	278,0	470,7	453,6	339,9	414,9
Otplata glavnice ino kredita	-561,3	-570,2	-491,5	-440,0	-468,9
Nepokriveni višak rashoda	-309,2	274,3	0,4	-148,5	-361,2

Izvor: Ministarstvo finansija Federacije BiH

Brčko Distrikt

Tabela 3.5 Okvir budžeta Brčko Distrikta (u mil. KM)

BRČKO DISTRIKT	2017	2018	2019	2020	2021
Prihodi	212,6	200,0	201,7	203,7	203,7
Poreski prihodi	186,3	189,2	191,2	193,2	193,2
Indirektni porezi	160,2	165,0	167,0	169,0	169,0
Direktni porezi	26,1	24,2	24,2	24,2	24,2
Ostali poreski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi i transferi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali prihodi	26,3	10,8	10,5	10,8	10,8
Rashodi	232,3	205,4	207,5	209,5	209,5
Bruto plate i naknade	71,6	77,3	77,3	77,4	77,4
Izdaci za materijal i usluge	71,7	44,5	49,6	52,8	52,8
Kamate	0,8	0,6	0,7	0,6	0,6
Subvencije, socijalna davanja i transferi	80,0	70,7	70,7	70,8	70,8
Ostali rashodi	8,2	12,3	9,2	7,9	7,9
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	7,0	10,1	10,0	8,4	8,4
Bilans	-19,7	-5,4	-5,8	-5,8	-5,8
Finansiranje	19,7	5,4	5,8	5,8	5,8
Domaće	19,0	5,4	5,8	5,8	5,8
Otplata unutrašnjeg duga	19,0	5,4	5,8	5,8	5,8
Ostalo (+/-)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vanjsko	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Povlačenje ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nepokriveni višak rashoda	19,7	5,4	5,8	5,8	5,8

Izvor: Direkcija za finansije Brčko Distrikta

BiH: konsolidirano

Tabela 3.6 Konsolidirano BiH (u mil. KM)

BIH: KONSOLIDIRANO	2017	2018	2019	2020	2021
Prihodi	13.732,6	14.466,4	14.426,5	14.812,5	15.127,5
Poreski prihodi	7.023,5	7.459,9	7.632,5	7.851,4	8.089,5
Indirektni porezi	5.718,0	6.133,2	6.182,3	6.370,1	6.563,4
Direktni porezi	1.296,7	1.300,8	1.437,6	1.480,2	1.525,0
Ostali poreski prihodi	8,8	25,8	12,6	1,1	1,1
Doprinosi	4.630,8	4.697,8	4.750,7	4.802,9	4.854,3
Grantovi i transferi	84,1	150,0	86,7	126,9	136,6
Ostali prihodi	1.994,2	2.158,7	1.956,5	2.031,6	2.047,5
Rashodi	12.981,1	14.609,0	14.315,5	14.378,0	14.470,7
Bruto plate i naknade	3.453,7	3.613,9	3.652,1	3.662,1	3.673,9
Izdaci za materijal i usluge	2.355,3	2.447,6	2.461,1	2.475,2	2.490,4
Kamate	264,7	308,5	316,9	335,9	342,5
Subvencije, socijalna davanja i transferi	6.052,5	6.417,0	6.224,6	6.268,6	6.310,7
Ostali rashodi	143,5	210,7	223,3	232,3	243,2
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	718,4	1.627,1	1.447,6	1.410,3	1.418,3
Billans	751,5	-142,6	111,0	436,5	656,8
Finansiranje	-751,5	142,6	-111,0	-436,5	-656,8
Domaće	-111,7	-465,8	-164,9	-163,2	-84,3
Otplata unutrašnjeg duga	-744,1	-945,5	-847,0	-780,6	-802,6
Ostalo (+/-)	632,4	479,7	682,1	617,5	718,3
Vanjsko	-321,8	334,1	21,3	-200,0	-287,2
Povlačenje ino kredita	574,9	1.228,2	776,4	474,8	432,6
Otplata glavnice ino kredita	-896,8	-894,0	-755,2	-670,9	-719,9
Nepokriveni višak rashoda	-298,9	279,7	38,6	-67,4	-279,5

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA

Ograničenja iznosa duga na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini utvrđena su zakonima, i to:

- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 52/05),
- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 71/12, 52/14 i 114/17), i
- Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 86/07).

Republika Srpska

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 71/12, 52/14 i 114/17) utvrđeno je da javni dug Republike Srpske (dug Republike Srpske, dug jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 55% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2019. godini: 6.101,2 mil. KM³⁴), dok ukupan dug Republike Srpske (javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, Investicijsko-razvojne banke Republike Srpske i institucija javnog sektora) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2019. godini: 6.655,8 mil. KM). Zakonom o dopunama Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 52/14) definirano je da se dug nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinstvenog registra, propisanog u Zakonu o fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske.

Federacija BiH

Ukupan prihod gradova i općina u Federaciji BiH ostvaren u 2017. godini iznosi 839,15 mil. KM (bez podrški)

Gradovi i općine se, u skladu sa odredbama Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama, mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme odobrenja zaduženja iznos servisiranja duga koji dopijeva u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije grada i općine, ne prelazi 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Oko 10% prihoda općina i gradova ostvarenih u 2017. godini iznosi 83,91 mil. KM, što predstavlja zakonsko ograničenje ukupnog godišnjeg servisiranja obaveza svih općina, s tim što se svaka općina/grad pojedinačno može zadužiti ukoliko u vrijeme odobrenja dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga koji dopijeva u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije općine/grada, ne prelazi 10% prihoda konkretne općine/grada ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Ukupan prihod kantona u Federaciji BiH ostvaren u 2017. godini iznosi 2.111,07 mil. KM

Kantoni se, u skladu sa odredbama Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama, mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije kantona koje dopijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije kantona, ne prelaze 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini i u okvirima ukupnih ograničenja. Oko 10% prihoda kantona ostvarenih u 2017. godini iznosi

³⁴ Procijenjeni BDP Republike Srpske za 2019. godinu iznosi 11.093,0 miliona KM (Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018-2020. godina („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 114/17).

211.074.066 KM, što predstavlja iznos ukupnog mogućeg godišnjeg servisiranja svih dugova (obaveza) kantona, s tim što se svaki kanton pojedinačno može zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnog zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije kantona, ne prelaze 10% prihoda konkretnog kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Konsolidirani prihod Federacije BiH i kantona u 2017. godini iznosi 4.230,91 mil. KM, od čega:

Federacija BiH 2.119,83 mil. KM

Kantoni 2.111,07 mil. KM

Federacija se može dugoročno zadužiti ukoliko iznos servisiranja duga za ukupan unutrašnji i vanjski dug i garancije koje dospijevaju u svakoj narednoj godini, uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdate garancije Federacije, zajedno sa ograničenjima iznosa duga kantona ne prelaze 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Godišnje servisiranje duga Federacije i kantona može iznositi maksimalno 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u 2017. godini, odnosno do 761.563.538 KM. Godišnji servis duga u 2018. godini svih nivoa vlasti u Federaciji BiH može iznositi do 845,48 mil. KM godišnje, od čega:

- servis duga općina i gradova do 83,91 mil KM (10% u odnosu na ukupan prihod u 2017. godini);
- servis duga kantona do 211,11 mil. KM (10% u odnosu na ukupan prihod kantona u 2017. godini);
- servis duga Federacije BiH do 550,45 mil. KM, što predstavlja razliku između 761,56 mil. KM (koliko iznosi 18% konsolidiranih prihoda Federacije BiH i kantona iz 2017. godine) i 211,11 mil. KM (što je 10% prihoda kantona ostvarenih u 2017. godini).

